

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Filozofická

Bakalářská práce

Případová studie latinskoamerického nedemokratického režimu: otázka typu režimu (Argentina)

Veronika Bejčková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Případová studie latinskoamerického nedemokratického režimu: otázka typu režimu (Argentina)

Veronika Bejčková

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a použila jen níže uvedený seznam literatury a zdrojů

Plzeň, duben 2015

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. za odbornou pomoc,
za cenné rady a připomínky a věnovaný čas při vypracování mé bakalářské práce.

Obsah	
1 ÚVOD	6
2 DEMOKRATICKÝ A NEDEMOKRATICKÝ REŽIM	9
2. 1 Demokratický režim	9
2. 2 Nedemokratický režim	10
2.2.1 Typologie Juana Josého Linze	10
2.2.2 Typologie Raymonda Arona	14
3 TEORIE AUTORITATIVNÍCH REŽIMŮ	17
3. 1 Charakteristické znaky	17
3.2 Autoritářská osobnost	19
4 POLITICKÁ SITUACE V OBDOBÍ 1816- 1946	21
4. 1 Nezávislost Argentiny	21
4.2 Politická situace do roku 1946	23
4. 2. 1 Zrod fenoménu caudillismo	23
4. 2. 2 Liberální věk.....	27
4.2.3 Radikalismus	28
4.2.4 Vzestup populismu	30
5 ARGENTINA ZA VLÁDY JUANA DOMINGA PERÓNA	33
5. 1 Perónismus	33
5. 2 Volby 1946	35
5. 3 První funkční období (1946- 1951)	37
5. 3. 1 Upevňování režimu	37
5. 3. 2 Radikalizace	39
5. 4 Druhé funkční období (1951 – 1955)	41
5.4.1 Problémy režimu	42
5. 4.2 Pád Perónovy vlády	44
5. 5 Třetí funkční období (1973 – 1974)	44
6 PERÓNISMUS JAKO AUTORITATIVNÍ REŽIM?	47
7 ZÁVĚR	54
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
9 RESUMÉ	59

1 ÚVOD

Jednou ze zemí Latinské Ameriky, kde se nedemokratický režim uchýlil, je Argentina. Ve volbách roku 1946 zvítězil Juan Domingo Perón a stal se prezidentem. Ihned po volbách založil Sjednocenou stranu národní revoluce, později přejmenovanou na Perónistickou stranu, která se stala hlavní politickou stranou v zemi. Zpočátku se zdálo, že Perónova vláda přinese celé zemi prosperitu a splnění požadavků, po kterých lidé tak dlouho toužili. Jedním z jeho plánů byla hospodářská stabilita země po druhé světové válce a přeorientování ekonomiky na lehký průmysl. Další důležitá část jeho politiky byla směřována k dělnické třídě, které slíbil zlepšení životních a pracovních podmínek a mnoho dalšího, čímž si získal jejich úplnou podporu. Postupem času se však jeho ideologie začala značně proměňovat a v celé zemi se začal projevovat Perónův autoritativní styl vládnutí. Juan Perón se stal jedním z nejznámějších autoritativních vládců na světě.

Tématem této práce je případová studie nedemokratického režimu v Argentině, hlavně tedy otázka typu režimu. Režim, který byl v Argentině nastolen, se vyznačuje značnými odlišnostmi od jiných nedemokratických režimů, nelze jednoduše říct, o jaký typ režimu se jedná. Právě proto má smysl se tímto případem zabývat. Hlavním cílem této práce je zjistit, která typologie je vhodná pro zařazení Perónova režimu a proč, a to na základě zjištění nejdůležitějších charakteristik režimu. Dále pak vyzkoumat, zdali lze perónismus charakterizovat v mezích autoritativního režimu. Hlavní výzkumnou otázkou tedy je, zdali lze perónismus charakterizovat v mezích autoritativního režimu.

Tato práce je rozdělena na dvě hlavní části a do několika kapitol. První část je čistě teoretická. V této části budou čtenáři seznámeni s demokratickými a nedemokratickými režimy obecně. Větší prostor bude pak věnován režimům nedemokratickým. Pro tuto práci budou zásadní typologie Juana Josého Linze a Raymonda Arona. Pokud se budeme zabývat tématem nedemokratických režimů, je typologie Juana Linze naprosto stěžejní. Raymond Aron pohlíží na demokra-

tické a nedemokratické režimy trochu odlišně než Linz. Raymond Aron rozlišuje pouze dva typy režimu. Zajímavé na jeho typologii je, že podle ní Argentina nezapadá ani do jedné konkrétní kategorie nedemokratického režimu. Část této kapitoly bude pak věnována přiblížení těchto typologií.

Další kapitola teoretické části se bude zabývat teorií autoritativních režimů obecně, která se již konkrétně týká Argentiny, hlavně pak charakteristikou, hlavními znaky, ale také autoritářskou osobností. Teoretický úvod je naprosto nezbytný pro zasvěcení do problematiky a k pozdější analýze politické situace a režimu v Argentině.

Další kapitola bude věnována již konkrétnímu případu, Argentině. Nejprve je nutné přiblížit politickou situaci v Argentině před nástupem Juana Dominga Peróna. Čtvrtá kapitola se tedy bude zabývat nastíněním situace v období od dekolonizace roku 1816, kdy Argentina získala nezávislost nad Španělskem, obdobím vlády caudillů 19. století, budování vlastního národa a střídání různých typů vlád až do roku 1946, kdy ve volbách zvítězil právě J. D. Perón.

Další kapitola bude věnována již samotné vládě Juana Dominga Peróna. Perón byl ve funkci prezidenta Argentiny celkem třikrát. Jeho první funkční období započalo ve volbách roku 1946 a je známé jako období upevňování režimu. Perón získává nové sympatizanty také díky zásluhám jeho ženy Evy Perónové. Druhé funkční období trvalo od roku 1951 do roku 1955, v tomto období musel Perón čelit řadě problémů a konfliktům, které nakonec přispěly k jeho pádu. Jeho vláda skončila převratem roku 1955, kdy Perón odchází do exilu. Na politickou scénu Argentiny se vrací ještě v 70. letech 20. století, kdy roku 1973 opět stane v prezidentském křesle, ve kterém však vydrží jen krátkou chvíli a roku 1974 Perón umírá. V této kapitole již budou také nastíněny znaky nedemokratického vládnutí Peróna.

Závěrečná kapitola bude věnována již samotným výsledkům případové studie a odpovědím na stanovenou výzkumnou otázku. Tato kapitola se tedy bude zabývat zařazením Perónova režimu do typologie a dále pak otázkou, zdali lze charakterizovat perónismus v mezích autoritativního režimu. V této kapitole bu-

dou vyzdvihnuty hlavní znaky nedemokratického vládnutí v podání Juana Peróna, podle kterých bude určeno, zdali je perónismus autoritativní režim.

Jako zdroje bakalářské práce budou užity zejména publikace věnující se tomuto tématu, dále pak i další odborné zdroje. Většina použitých zdrojů bude v anglickém jazyce, neboť v českém prostředí nalezneme k problematice perónismu mnohem méně publikací. České zdroje budou použity především na přehled dějin Argentiny. Možným problémem může být nedostupnost některých důležitých zdrojů. Úředním jazykem v Argentině je španělština, proto některé klíčové zdroje mohou být dostupné pouze ve španělštině.

2 DEMOKRATICKÝ A NEDEMOKRATICKÝ REŽIM

Na světě neexistuje jen jedna forma vlády, která by byla uplatňována všude. Existují dvě hlavní formy vlády, forma demokratické vlády a forma nedemokratické vlády. Oba druhy mají mezi sebou značné rozdíly, kterými se odlišují. Spousta různých vědců se zabývala zkoumáním demokratických a nedemokratických režimů, vznikly různé typologie pro klasifikaci nedemokratických režimů a mnoho jejich charakteristik. Právě podle těchto typologií lze lépe zařadit konkrétní režimy.

2. 1 Demokratický režim

Demokratický režim je velmi často popisován jako správný, dobrý a především žádoucí režim (Svensson 1995:7). Demokracii nelze jednoduše vysvětlit jednou větou, je to pojem s mnoha významy. Demokracie je však především forma vlády lidu. Slovo demokracie pochází z řeckého slova δημοκρατία (dēmokratía) znamenající právě vláda lidu. Tento pojem je složený ze dvou slov; δῆμος (dêmos) lid a κράτος (kratos) vládnout (Dahl 2001:17). Počátky demokracie můžeme nalézt již ve Starověkém Řecku a Římě, typická raná demokracie se objevuje v řeckých Athénách. Právě v politickém systému Athén můžeme nalézt demokratické prvky jako je rovnost všech lidí před zákonem, zájem obyvatel o veřejné záležitosti, otevřenost a svoboda politického života. Důležité pro politickou kariéru byly znalosti nikoli majetek a v neposlední řadě moc byla v rukou celého národa. Tyto prvky demokratického zřízení vyzdvihoval především athénský státník Perikles (Dahl 2001:17).

Základními hodnotami demokracie je svrchovanost lidu a rovnost před zákonem, prvky objevující se v každé demokracii na světě. Obecně demokratický systém umožňuje všem obyvatelům podílet se na vládě a politickém životě, buď přímo pomocí různých referend, anebo nepřímo. Nepřímá demokracie je chápána jako vláda lidu prostřednictvím zvolených zástupců, z toho vyplývá i další charakteristika demokratického režimu, tím je volební právo. Demokratický režim

má mimo jiné za úkol zajistit svým občanům základní lidská práva a svobody, politické svobody, zajistit dodržování rovnosti před zákonem a zabránit diskriminaci. Tím, že na moci se mohou podílet všichni obyvatelé a vláda a její legitimita vychází z řádných voleb, daří se tak zabránit ovládnutí a převzetí moci tyranem či diktátorem (Svensson 1995:13).

2. 2 Nedemokratický režim

Jak již bylo řečeno, demokratický režim znamená formu vlády lidu, režim nedemokratický představuje odlišné formy vlády. Pro nedemokratický režim je stěžejní jednodušnost státní moci. Přestože v některých nedemokratických režimech můžeme najít instituce podobné jako v demokratických zemích, instituce jako parlament, vláda či prezident, v nedemokratických režimech zastávají odlišnou funkci nebo jsou jistým způsobem omezené. Demokratické prvky zde existují víceméně jen formálně (Kubát 2007:211).

Ve světě můžeme najít více typů nedemokratických režimů, mezi ty nejčastější patří totalitní režim a autoritativní režim. Každý typ se vyznačuje odlišnými charakteristikami, prvky typické pro daný typ režimu. Existují různé typologie nedemokratických režimů, za zmínku určitě stojí alespoň některé, konkrétně pak typologie Juana Josého Linze a typologie francouzského vědce Raymonda Arona.

2.2.1 Typologie Juana Josého Linze

Jednou z významných osobností, která se věnovala problematice nedemokratických režimů, je španělský sociolog a politický vědec Juan José Linz. Linzova typologie je považována za klasickou a stěžejní pro zabývání se problematikou a výzkumem nedemokratických režimů. Autoři Balík a Kubát hovoří dokonce o tom, že výzkum problematiky nedemokratických režimů se dělí na dvě období, na období před Linzem a na období po Linzovi (Balík – Kubát 2004: 50).

Linz rozlišuje nedemokratické režimy na diktaturu, totalitní režim, tradiční režim a autoritativní režim, přičemž každý z nich má svá specifika a typické charakteristiky.

Základním kamenem Linzovy typologie jsou obecně tři proměnné vyskytující se ve všech režimech. První proměnná je stupeň politického pluralismu od omezeného pluralismu k monismu, druhou proměnou je stupeň reálné politické participace lidí od depolitizace k mobilizaci. A jako poslední je Linzova typologie postavená na stupni ideologizace od existence jistých paradigmat až k hlavnímu centrálnímu postavení ideologie (Dvořáková – Kunc 1994: 50).

Nezcela typickým nedemokratickým režimem je diktatura. Pojem diktatura spadá až do období Starověkého Říma. V tomto období však nebyla diktatura chápána jako negativní jev, jednalo se o mimořádný úřad, který měl dané limity. Diktatura měla být ustanovena pouze v období mimořádných záležitostí. Ustanovení diktátora bylo limitováno na dobu šest měsíců. Podle Linze existuje tzv. ústavní diktátorství, které podobně jako ve starověkém Římě má být ustanovené v případě nouzové situace, například při rozšíření nepokojů či války. V tomto typu vlády jde pouze o dočasné omezení svobod. Ústavní diktátorství je autorem také nazýváno jako krizová vláda. Režim diktátorství však neřadí mezi hlavní kategorie nedemokratických režimů, je brán jen jako prozatímní řešení v období krize, nicméně za zmínku rozhodně stojí (Linz 2000: 63).

Jedním z hlavních typů nedemokratických režimů je podle Juana Linze totalitní režim. Totalitní režim se vyznačuje třemi hlavními charakteristiky, konkrétně ideologií, která musí být přijata a akceptovaná celou společností, jedinou masovou politickou stranou nejčastěji s jedním hlavním vůdcem v čele a monopolistickou kontrolou armády (Balík – Kubát 2004: 36). Pro totalitní režim je také příznačné, že moc je v rukou jedince či úzké skupiny lidí. Všechny tyto prvky můžeme nalézt i v jiných nedemokratických režimech, avšak přítomnost všech těchto prvků v jednom systému vytváří právě totalitní režim (Linz 2000: 67).

V totalitních režimech se často objevuje kult osobnosti, který býval spojován například s vůdcem Sovětského svazu Josifem Stalinem. Kult osobnosti se objevuje i v politických stranách, kde zastává vůdce velkou roli, příkladem je označení Führer v případě nacistického Německa. V rámci totalitního režimu je velmi důležitá efektivní propaganda. Dále dochází k zaměřování se a podporování organizací pro mladé lidi s cílem zajistit budoucí nové vůdce a neutralizovat socializační vlivy rodiny, církve apod. (Linz 2000: 77).

V souvislosti s totalitními režimy můžeme hovořit o monistickém centru moci. Ačkoliv se to může zdát, nejedná se o jednolitě centrum moci. I v systému, kde vládne jen jedna strana, můžeme nalézt pluralismus institucí. Přesto však tyto instituce odvozují svojí legitimitu od centra, jsou uměle politicky vytvořené (Balík- Kubát 2004: 38). Ačkoliv hovoříme o nedemokratických režimech, i zde můžeme najít možnost občanské participace. Občanská participace v totalitním režimu je nejen podporována, ale dokonce požadována a směřována právě na jednu politickou stranu. Juan Linz hovoří o tzv. pseudo- dobrovolné participaci (Linz 2000: 72).

Za zmínku ještě stojí přítomnost teroru v totalitních režimech. Často dochází k masivnímu donucování, používání politického teroru, absence veřejného soudu a možnosti obrany. V historii můžeme nalézt nespočet případů represí, mučení, čistek, zatýkání bez důkazů viny, existence koncentračních táborů a mnoho dalších (Linz 2000: 100). Jednou z odlišností totalitního systému od jiných nedemokratických režimů je skutečnost, že teror často probíhá mezi politickou elitou, příkladem lze uvést konflikt SS a SA v nacistickém Německu (Linz 2000: 72).

Tradiční režimy neboli osobní panství jsou taktéž jednou z hlavních důležitých kategorií nedemokratických režimů podle Linze. Prvky tradičních režimů lze často nalézt v mnoha regionech, například Maghreb, Subsaharská Afrika či Jihovýchodní Asie. Tradiční režimy se také těšily oblibě v zemích Latinské Ameriky, zvláště v období po vyhlášení nezávislosti (Linz 2000: 143). Kombinace tradičních a moderních prvků v ekonomicky nerozvinutých zemích a s omezenými

občanskými svobodami přináší možnost vytvoření oligarchické demokracie, které bývají často střídané s otevřenou autoritativní vládou (Linz 2000: 144). V rámci tradičních režimů hovoříme o režimech jako caudilismus, caciquismus, oligarchická demokracie znamenající vládu úzké skupiny nebo sultanistický režim.

U některých společností došlo k vytvoření modernější formy osobní vlády nezaložené na tradici, charismatu či na jedné politické straně, v takovém případě vzniká sultanistický režim. V sultanistickém typu režimu vládce vykonává svou moc bez omezení a podle svého vlastního úsudku. V tomto režimu hrají prominentní roli armáda a rodina vládce, která bývá dosazována do úřadů. Sultanistické režimy bývají často spojovány s agrárními ekonomikami. Znaky sultanistického režimu lze nalézt v Dominikánské republice za vlády Rafaela Trujilla nebo za vlády Jean-Claude Duvalier na Haiti (Linz 2000: 145).

Dalším typem tradičního režimu je caudillismus a caciquismus. Caudillismus se objevoval v Latinské Americe v 19. století a v tomto typu režimu hraje velmi podstatnou roli vojenská síla. V případě caciquismu dochází ke spojení mezi hlavními držiteli moci tzv. cacicatos s místními caciques. Toto spojení bývá přes jisté sociální vazby. Pro tento typ tradičního režimu je typická silná lokální moc organizovaná v jakési pyramidě a tato lokální moc bývá použita pro národní účely (Linz 2000: 156).

Poslední hlavní kategorií nedemokratických režimů podle Linze jsou režimy autoritativní. Pro autoritativní režimy jsou zásadní tři charakteristické prvky. Prvním znakem typickým pro autoritativní režimy je omezený pluralismus. Druhým základním znakem je absence politické mobilizace. Jako třetím základním znakem je pak absence ideologie. V autoritativních režimech velmi často chybí vůdčí ideologie nebo je velmi slabá. V těchto případech můžeme hovořit spíše o jisté typické mentalitě. Mentalita je charakterizována obecnými hodnotami jako například patriotismus, vlastenectví, ekonomický rozvoj, sociální spravedlnost nebo řád (Linz 2000:159).

Linzova typologie rozlišuje šest typů autoritativních režimů. Byrokraticko-vojenský režim se vyznačuje tím, že moc je v rukou vojenských a byrokratických složek. Držitelem moci je úzká skupina lidí. Druhým typem autoritativních režimů je organický etatismus. Pro tento typ je klíčová existence tzv. organické struktury, která má za úkol kontrolovat participaci a mobilizaci společnosti. V zemích s demokratickým průběhem, které však nebyly schopny řešit základní problémy, došlo k vytvoření postdemokratického mobilizačního režimu, což je třetí typ autoritativního režimu. Čtvrtým typem je postkoloniální mobilizační režim, který se objevoval například v Africe po období dekolonizace. V boji za nezávislost došlo postupně k vytvoření dominantní politické strany, která později získala prominentní postavení (Linz 2000: 184- 231).

Neméně důležitým typem autoritativního režimu je režim rasové a etnické demokracie. Paradoxem je, že ačkoliv v samotném názvu se objevuje pojem demokracie, ve skutečnosti se o demokracii nejednalo. V zemích s tímto režimem má jedna rasa nadvládu nad jinou rasovou skupinou. Přitom menší skupina je držitelem moci. Typickým příkladem je apartheid v Jihoafrické republice (Balík – Kubát 2004: 59). Za zmínku stojí i dva poslední typy, kterými jsou defektní a pretotalitní autoritativní režim a posttotalitní režim.

2.2.2 Typologie Raymonda Arona

Raymond Aron byl důležitý francouzský sociolog, politolog a teoretik mezinárodních vztahů. Velkou část své práce věnoval konceptu industriální společnosti a jeho dílo Demokracie a totalitarismus je jednou knihou z trilogie. Kniha Demokracie a totalitarismus pojednává o sporu mezi monopolním a pluralitním politickým systémem. Aron ve svém díle vše demonstruje na konkrétních příkladech. Tato publikace má jistou zvláštnost, zpočátku šlo totiž jen o záznam přednášek z pařížské Sorbonny v 50. letech a až o pár let později vyšly jako knižní vydání (Novák 2007: 9)

Režimy ústavně pluralitní podle Arona odpovídají režimům západních demokracií. V rámci ústavně pluralitních režimů rozlišuje dvě formy vlády, prezidentský typ typický pro Spojené státy americké a parlamentní typ vyskytující se ve Velké Británii. Dochází také k rozdílům mezi systémem dvou stran a systémem více stran. V ústavně pluralitních režimech obecně platí velká rozmanitost, početné formy institucí a praktik (Aron 1998: 61-62).

Hlavním problémem je, že režimy ústavně pluralitní mohou být narušovány. Narušování dochází většinou dvěma způsoby, přehnanou oligarchií nebo přehnanou demagogií. Narušení přehnanou oligarchií znamená, že je režim narušen menšinou, která manipuluje institucemi a brání jim, aby uskutečňovaly svou ideu občanské vlády. Přestože existuje svrchovanost lidu, rozhodovat nemohou všichni. Jistým způsobem je tak každý režim oligarchický (Aron 1998:72). Narušování přehnanou demagogií vzniká v případě, kdy není žádná autorita chránící obecný zájem. V tomto případě je oligarchie odsunuta do pozadí (Aron 1998:93).

Druhou velkou skupinou podle Arona jsou režimy monopolní strany, které odpovídají režimům nedemokratickým. V rámci režimu monopolní strany rozlišuje Aron tři typy. První typ je zaměřený spíše proti pluralitě stran než proti ústavnosti samotné. Typickým příkladem tohoto typu je Portugalsko za vlády Antónia Salazara. Můžeme hovořit o autoritativně-konzervativním režimu odmítající parlamentní reprezentaci. Tento typ by chtěl být liberální, ačkoliv není demokratický. Pro tento typ je stěžejní tradicionalistická ideologie a absence státní strany. Můžeme vidět také snahy o odpolitizování společnosti (Aron 1998:129).

Druhý typ je nazýván fašistickým a ukázkovým příkladem je Německo za Adolfa Hitlera. Do této kategorie můžeme zařadit i Mussoliniho Itálii. V tomto typu vzniká jedna státní strana, která má splývat s režimem. Klade se velký důraz na národní a rasovou jednotu. Tento typ režimu má za cíl naprosto zfanatizovat obyvatelstvo (Aron 1998:129).

Posledním typem je komunistický režim a typickým příkladem je Sovětský svaz. V tomto typu režimu existuje jedna monopolní strana, která má abso-

lutní moc. Snahou je odstranění soutěže a vytvoření beztřídní společnosti (Aron 1998: 130).

Velký prostor je také věnován totalitarismus, který je spojován s fašistickým Německem i s komunistickým Sovětským svazem. Režim se totalitním nestal postupným vývojem, ale jasným počátečním záměrem. Aron vymezil pět hlavních prvků totalitarismu: politický monopol jedné strany, jedna hlavní ideologie, která je jedinou možnou pravdou země, monopol prostředků násilí a prostředků přesvědčování, ekonomická a profesní sféra je podřízena ideologii, politizace, policejní a ideologický teror. Totalitarismus je dokonalý v případě, že jsou přítomny všechny tyto prvky dohromady (Novák 2007: 110-113).

3 TEORIE AUTORITATIVNÍCH REŽIMŮ

V předchozí kapitole došlo již ke stručnému představení toho, co je to autoritativní režim a jaké typy autoritativních režimů jsou podle typologie Juana Linze rozlišovány. Pro správné zařazení Argentiny do typologie nedemokratických režimů a pro možnost tvrdit, zdali je perónismus autoritativní režim či nikoliv, je nutné se na autoritativní režimy podívat ještě více do hloubky.

V první řadě je důležité nezaměňovat pojmy jako autoritativní, autoritářský a autorita. Definicí těchto pojmů a rozdílů mezi nimi se mimo jiné věnoval Giovanni Sartori. Ačkoliv autoritarismus pochází od slova autorita, jedná se o odlišné pojmy. Autorita obecně je vnímána spíše jako pozitivní pojem. Moc autority je obecně přijímána, uznávána a legitimována. Osoba nazývaná autoritou se těší jistému uznání, má určitý morální vliv apod. Dnes je autorita spojována i s negativním významem, především pak se zneužíváním moci. Pojem autoritativní je název pro autoritu, která uznává svobodu, na druhé straně autoritářský vyjadřuje autoritu, která svobodu neuznává (Dvořáková – Kunc 1994: 45-46).

3.1 Charakteristické znaky

Předchozí kapitola se mimo jiné věnovala vymezení hlavních charakteristik autoritativního režimu. Tato kapitola bude věnována detailnějšímu vysvětlení každé z nich a současně tak lepšímu pochopení toho, co to autoritativní režim vůbec je.

Jedním pojmem spojovaným s problematikou autoritativních režimů je omezený pluralismus. V takovém systému můžeme najít jistou politickou elitu režimu, politikové se dostávají k moci díky důvěře vládců. Většina autoritativních režimů vytváří jednu oficiální politickou stranu, která však není držitelem veškeré moci. Držitelem veškeré moci je vládce, ať už jako jednotlivec či kolektiv. V souvislosti s omezeným pluralismem můžeme vidět jisté pluralistické znaky. Režim toleruje vznik různých organizací, které však nesmí být v rozporu s režimem a nesmí zpochybňovat samotnou podstatu režimu. Nejvíce se daří or-

organizacím ve sférách mimo politiku, především pak v sociální a ekonomické oblasti. Režim dává velký prostor například církvím, školám, ale i podnikání (Balík - Kubát 2004: 51-52). V takovém režimu vzniká tzv. semiopozice. Jedná se o důležité skupiny, které se podílí na částečné kritice, ale jsou ochotni participovat na moci bez podstatných změn režimu. Nedochozí však ke kritice samotného vůdce. Semiopozice se většinou skládá ze starších mužů, kteří mají nějaké svoje cíle, ale i z intelektuálů a mladých lidí (Linz 2000: 168).

Důležitým aspektem je, že v rámci autoritativní režimů neexistuje vůdčí ideologie, za to však můžeme hovořit o typické mentalitě. Mentalita je jistý způsob myšlení a cítění, je svým způsobem více emocionální nežli racionální. Díky tomu nedochází k reakcím na různé situace pomocí striktně formulovanými způsoby. Chybějící ideologie se projevuje omezenou kapacitou k mobilizaci lidí. Bez vůdčí ideologie je podstatně těžší mobilizovat masy, přimět je k pravidelné docházce na setkání stran apod. Je taktéž obtížnější vytvořit psychologické a emocionální spojení a identifikaci mas s režimem. V režimu, kde vůdčí ideologie chybí, velmi často dochází k ovlivňování občanského cítění (Linz 2000: 162-165).

Další charakteristikou autoritativního režimu je absence rozsáhlé a intenzivní politické mobilizace. V některých typech se objevuje nízká nebo omezená mobilizace. Jak již bylo řečeno, autoritativních režimů je více typů a v každém z nich můžeme najít jiný stupeň mobilizace a participace. V některých typech režim vítá spíše nečinnost a v takovém režimu můžeme hovořit o depolitizaci, v jiném typu režimu naopak dochází až k nucené participaci. Jak již bylo řečeno, překážkou pro mobilizaci a participaci je právě chybějící ideologie (Balík - Kubát 2004: 52-55).

3.2 Autoritářská osobnost

Fenomén autoritářské osobnosti se objevuje až ve 20. století, kdy se jako první začal tímto problémem zabývat německý badatel, psycholog a sociolog Erich Fromm. Ve 30. letech 20. století začal analyzovat problematiku fašismu v rámci frankfurtského Institutu pro sociální výzkum právě v souvislosti s rostoucí oblibou fašismu. O pár let později, kdy se k moci dostali nacisté, byl výzkum přesunut do Spojených států amerických, konkrétně do Kalifornie. V této době vědci zastávali názor, že fenomén autoritářské osobnosti úzce souvisí s fašismem. V roce 1950 po dlouholetém bádání vychází práce *The Authoritarian Personality*, což je klíčovým prvkem pro problematiku autoritářské osobnosti. Výsledkem je teorie autoritářské osobnosti a nástroj jejího měření a ustanovení tzv. kalifornské škály F. Tato škála obsahuje prvky, podle kterých lze autoritářskou osobnost identifikovat. Mezi těmito prvky byly například podřízenost, agrese, sexualita, fobie, kult síly atd. (Balík 2004: 81-82).

Ačkoliv zpočátku výzkumu se zdálo, že fenomén autoritářské osobnosti je v úzké vazbě s pravicovými ideologiemi, později se ukázalo, že i v rámci levicových ideologií můžeme hovořit o autoritářské osobnosti. Autoritářská osobnost proto může být pravicová a levicová. V některých případech můžeme vidět osobnost i jako pravicovou i levicovou, v tom případě pak hovoříme o totálním autoritářství (Balík 2004: 84-85).

Předmětem mnoha výzkumů je otázka, kde a jak se autoritativní osobnost bere. Klíčovým autorem je americký politolog Seymour Martin Lipset a jeho výzkumy, ve kterých byly obsaženy klíčové faktory. Lipset hovoří o autoritářství dělnické třídy. Podle něj autoritářská osobnost vychází právě z osob z nižších vrstev. Tito lidé mají v sobě zakořeněnou nenávist v důsledku nedostatku lásky v dětství, vystavování trestu či v důsledku života v napětí a v agresivním prostředí. Tito lidé mají také často nízké vzdělání. Pozdější výzkum přichází s menší odlišností, vznik autoritářské osobnosti nesouvisí s třídní příslušností, ale

s úrovní vzdělání. Za zmínku stojí ještě polský výzkum, podle kterého se autoritářskými osobnostmi nejčastěji stávají starší muži s nízkou úrovní vzdělání a s nízkými příjmy (Balík 2004: 85-87).

4 POLITICKÁ SITUACE V OBDOBÍ 1816- 1946

Rok 1816 byl pro dějiny a vývoj Argentiny naprosto klíčový a zlomový. Po dlouhé době nadvlády evropské mocnosti nad Argentinou se země dočkala nezávislosti, po které tolik toužila. V dalších letech po vymanění se z kolonizátorského vlivu procházela Argentina různými obdobími, od hledání stability a vlastního národa, famózního ekonomického rozvoje, ale také období úpadku, krizí a vojenských převratů. Argentina se v průběhu let transformovala a dopracovala až do dnešní podoby.

4. 1 Nezávislost Argentiny

Argentina, stejně jako ostatní země Latinské Ameriky, byla dlouhou dobu koloniální zemí, jejíž záležitosti spravovala evropská mocnost. Již od 16. století, konkrétně od roku 1516 byla Argentina téměř po tři století pod nadvládou Španělů. Roku 1776 došlo v Latinské Americe k ustanovení místokrálovství Rio de la Plata, přičemž Buenos Aires bylo hlavním městem celého místokrálovství, které mimo Argentiny zahrnovalo ještě Paraguay, Uruguay a jižní Bolívii (Crooker 2004: 31-37). Místokrálovství bylo založeno primárně za účelem efektivnějšího fungování koloniální správy a administrativy španělské mocnosti, v jejímž čele byla v této době dynastie Bourbonů. Španělsko do celého místokrálovství vkládalo velké množství peněz, což mělo spíše ale opačný efekt, jelikož se to nakonec obrátilo proti nim (Chalupa 1999: 81).

Již v 18. století se objevovaly myšlenky na vyproštění se z nadvlády evropských kolonizátorů, přičemž velký vliv mělo vyhlášení nezávislosti amerických kolonií nad Velkou Británií. Velký vliv měl také duch francouzské revoluce. V tomto okamžiku byla na místě otázka, zdali má Španělsko právo kontrolovat vlastní záležitosti Argentiny. Klíčovým prvkem ve vytváření nezávislého státu byly evropské události, které přispěly k oslabení vlivu Španělska v Argentině i v ostatních koloniích (Crooker 2004:38). Jednou takovou událostí byla Velká

francouzská revoluce odehrávající se roku 1789, která značně změnila poměr sil v Evropě. Pro Španělsko byly konflikty velmi nákladné, došlo k zablokování španělských přístavů v Latinské Americe a omezení obchodu s Buenos Aires. Španělsko bylo Francouzskou revolucí natolik oslabeno, že se stalo závislým na financích z kolonií (Brown 2011: 80).

Na začátku 19. století si již obyvatelé Argentiny začali uvědomovat, že mohou přežít a prosperovat i bez přítomnosti Španělska. Celé situaci jen nahrávalo další oslabení Španělska, které přišlo roku 1806, neboť tento rok byl ve znamení britské invaze do Buenos Aires (Crooker 2004: 38). Přestože Velká Británie vyvíjela proti Buenos Aires značnou sílu, nakonec byli vlastními zbraněmi poraženi a posléze La Platu opustili. Brzy na to došlo k dalším nepokojům na evropském kontinentě. Španělská monarchie se postupně ocitla v krizi, což opět nahrávalo situaci v La Plata. V místokrálovství se začaly objevovat snahy o vytvoření vlastní junty, Kreolové pracovali ve prospěch autonomie, čímž docházelo ke zhoršování vztahů mezi Španěly a Kreoly¹ (Chalupa 1999: 83-87).

Hlavní roli v La Plata postupně začali získávat milicionáři, kteří byli základem nové moci. Roku 1810 došlo k událostem známých jako květnová revoluce, se souhlasem místokrále došlo ke svolání cabilda, jakéhosi shromáždění. Účastníci si sami udělili právo vytvořit vlastní vládnoucí juntou, prozatím s místokrálem v čele. Později však došlo k odsunutí místokrále do pozadí a došlo k vytvoření nové junty, již bez místokrále. Buenos Aires se nepotýkala jen s boji s kolonizátorským Španělskem, ale také s nepokoji uvnitř celého místokrálovství. O rok později došlo k odstranění junty. Toto období je známo jako první triumvirát a posléze i druhý triumvirát. Hlavním úkolem bylo vybudovat vedoucí postavení pro Buenos Aires všemi možnými prostředky, a to i za cenu použití násilí. Na politické scéně se začínají objevovat vysocí armádní důstojníci, kteří přinášejí do politického povědomí radikalismus (Chalupa 1999: 89-91).

¹ Kreolové je označení pro domorodce žijící ve španělských zámořských koloniích, především pak v Latinské Americe

Věci se postupně začaly hýbat a na začátku roku 1816 došlo k vytvoření nového Zákonodárného shromáždění, které se 9. července roku 1816 sešlo na kongresu v San Miguel de Tucumán. Právě zde došlo k vyhlášení nezávislosti. Toto datum je bráno jako konec španělských kolonií v Latinské Americe, ale ve skutečnosti došlo spíše jen k formálnímu uznání dávno existujícího stavu (Chalupa 1999: 103). Otázkou však zůstalo, jaký bude politický systém, přičemž docházelo ke střetávání dvou hlavních vizí, vizí centralistů a federalistů. Centralisté měli zájem, aby Argentina byla součástí uskupení Spojené provincie Rio de la Plata, které by byly ovládané z Buenos Aires. Reprezentantem centralistů byl například významný státník Bernardino Rivadavia. Na druhé straně federalisté, kterými byli tzv. caudillos, chtěli samostatnou provincii. Otázka uspořádání zůstala po této konferenci nejistá (Brown 2011: 96). Právě dlouhá léta španělské nadvlády ovlivnila budoucí politický systém a režim v Argentině. Částečný vliv měla i na vznik a rozšíření caudillismu v celé Latinské Americe.

4.2 Politická situace do roku 1946

Po vyhlášení nezávislosti nad Španělskem byla situace v Argentině poměrně neklidná a v celém místokrálovství zavládl chaos. Ačkoliv Argentina získala nezávislost nad evropskou zemí, byla stále součástí celku nesoucí název Spojené provincie Rio de la Plata, ve kterém byly vztahy mezi provinciemi velmi napjaté. Také postavení provincií bylo velmi nerovné. Již v této době došlo k sepsání ústavy, která však nebyla zcela propracovaná (Brown 2011: 103).

4. 2. 1 Zrod fenoménu caudillismo

Politická situace v 19. století se nesla ve znamení vlád tzv. caudillos, vlády příznačné pro Latinskou Ameriku. Po získání nezávislosti se na tomto území objevilo jakési vakuum, které bylo caudilly zaplněno. Tito autoritativní vůdcové

pocházející z elitních rodin byli výhradně proti existenci jakékoliv opozice, jejich styl vládnutí se nesl ve znamení nestálého politického vůdcovství, vražd a atentátů, občanských nepokojů, zavražďování kritiků a oponentů a také ve znamení přehlížení ústavy (Brown 2011: 106).

Caudillismo je fenomén typický pro Latinskou Ameriku objevující se v různých zemích Latinské Americe napříč časem. Je velmi důležité tento fenomén detailněji vysvětlit, jelikož velmi ovlivnil budoucí politický režim i charakter režimu v Argentině. Podle Paula Lewise se jedná o silné, výrazné osobnosti, jež vnucují svoji vůli zákonům, ústavám, soudům a parlamentům a jsou přetrvávajícím rysem v latinsko – americké politice (Lewis 2006: 1). Samotná osoba caudillo byla směsí vojenské zdatnosti a osobní autority, obvykle pocházející z velmi majetné rodiny (Chalupa 1999: 137).

Velmi obecně řečeno, caudillo a caudillismo značí jistý typ diktátora a diktátorství. Nelze však jednoznačně říci jednu stručnou definici caudillismu, existuje velká řada autorů, kteří tento fenomén vysvětlují odlišně. Velmi jednoduše řečeno, caudillismo je vláda caudillů, přičemž caudillo je vojenský vůdce (Haigh 1964). Caudillismo je vláda založená na charismatu s cílem udržet politické síly pod kontrolou pomocí podporování věrnosti a poslušnosti vůdci. Právě poslušnost pak poskytuje používání násilí, které je ve většině případů zbytečné. Vláda caudilla bývá většinou pouze dočasná, buď je nahrazen jiným charismatickým vůdcem či svržen nejčastěji militantní menšinou. Vláda caudilla je dočasná také díky tomu, že legitimita moci je postavena právě na poslušnosti, která však netrvá věčně. Na druhou stranu díky takové vládě zavládá větší stabilita než při vládě diktátora (Hamill 1992: 6-7). Jedním z politických teoretiků zabývajících se caudillismem byl José Luis Romero, přičemž tento autor se konkrétně zabýval caudilly v rané argentinské republice. Podle něj caudillo získával svůj mandát ne zcela podle zákonného způsobu, ale spíše tím, že si potvrzoval podporu ve volbách a plebiscitech. Caudillo byl zvolen lidmi, získal jejich poslušnost a dával značně najevo svoji prestiž a nadřazenost (Hamill 1992: 7). Jiný pohled na caudilla měl například Kalman Silvert, který kladl velký důraz na samotnou osob-

nost vůdce. Podle tohoto autora je spousta okolností, které caudilla vytvářejí. Nedalo se také přesně určit, z čeho vycházejí. Někteří byli civilisté, jiní liberálové, někteří byli městského a jiní venkovského původu apod. (Hamill 1992:8). Frank Tannenbaum vystihuje caudilla jako vládce, který vládne, protože může, nikoliv proto, že byl zvolený. Caudillo vládne ze své pouhé přítomnosti a cokoliv řekne, je zákon. A pokud odmítne cokoliv říct, ostatní budou jednat jeho jménem, za předpokladu, že konají podle práva, které nastolil (Tannenbaum 1960). Caudillismo se podle Juana Linze na základě vnitřního členění objevuje především v byrokraticko – militaristickém režimu a v organicko – etatickém režimu (Balík – Kubát 2004: 49-57). Moc silného caudilla stojí na třech základních předpokladech, a to loajální armáda, ekonomická základna ve formě vlastnictví velkého panství a loajální následovníci (Lewis 2006: 17).

Jak již bylo řečeno, 19. století se v Argentině nese v duchu vlád caudillů. Přesto v této době můžeme najít i panovníka, který nebyl caudillem. Roku 1826 se do čela země dostává první velký argentinský státník, již zmíněný, Bernardino Rivadavia, centralista a jediný nevojenský vůdce této doby. V této době se celé Spojené provincie zmítaly v jakémsi začarovaném kruhu. Provincie se snažily dostat z vlivu Buenos Aires, ale když se jim začalo dařit v tomto směru, začaly naopak strádat ekonomicky. Naopak pokud byly v bližším spojení s Buenos Aires, ekonomika zaznamenávala zlepšení. Rivadavia byl velmi ambiciózní, jeho hlavním cílem bylo modernizovat Argentinu, podpořit migraci a přilákat zahraniční investory. Během jeho vlády došlo k některým reformám, které přispěly ke zvětšení a upevnění centralizace. Během jeho vlády vznikly mnohé klíčové instituce. Zasloužil se také navázáním užších obchodních vztahů s Velkou Británií, což bylo pro celou zemi velmi prospěšné. Rivadavia měl na svém kontě i spoustu neúspěšných kroků, které nakonec vyústily až k podání demise na konci roku 1827 (Chalupa 1999: 122 - 127). Celkově byl však viděn Rivadavia jako jeden z nejschopnějších vůdců této doby, přestože nebyl schopný spojit znepřátelené provincie.

Na druhou stranu, typickým caudillem 19. století v Argentině byl následující vůdce Juan Manuel de Rosas, velký statkář, který svoji reputaci zakládal na pověsti dobytkařského rodu Rosas, vládnoucí v letech 1829- 1852. Rosas byl pro svůj styl vládnutí tvrdou rukou některými nazýván krvavým tyranem, jinými byl naopak viděn jako národní hrdina a zachránce země. V prvním období své vlády založil spolehlivou armádu, která mu sloužila k uplatňování moci v Buenos Aires i v ostatních provinciích (Chalupa 1999: 128 - 129). Manuel de Rosas je spojován s ukončením nestability země v 1. polovině 19. století, ale na druhou stranu byl velmi kritizován za svojí sobeckou politiku směřovanou jen na Buenos Aires. Všechno totiž prosazoval Buenos Aires jako hegemon a došlo tak ke značným rozdílům mezi Buenos Aires a ostatními provinciemi (Brown 2011: 122). To, že Rosas byl typickým caudillem, si můžeme ukázat na mnoha příkladech. Jedním znakem je například to, že Rosa byl vojenský vůdce s četnými vojenskými zkušenostmi a jak již bylo řečeno, caudillos jsou vojenští vůdci. Další důkaz, že byl Rosa caudillo, vidíme v tom, že měl jisté charisma a dokázal si získat podporu velkého počtu lidí. Byl také vlastníkem značné půdy. Avšak nutno podotknout, že jeho image nepocházela jen z jeho osobnosti a značných schopností, ale částečně také díky reputaci rodu Rosas. Dle mého názoru můžeme Rosu nazývat caudillem také díky tomu, že vládl velmi pevnou a tvrdou rukou, během jeho vlády přišlo velké množství lidí o život, ať popravením či zastřelením, hodně lidí, kteří se stavěli proti jeho vládě, skončilo ve vězení či muselo odejít do exilu, například do Uruguaye, Chile nebo Brazílie (Dussenberry 1961). A v neposlední řadě, základním kamenem jeho moci byly represe a loajálnost vojska, jeho vláda bývá také často označována jako civilní autoritářská vláda (Chalupa 1999: 131). S ohledem na svůj původ byl Rosa venkovským caudillem (Lynch 2001).

Období po získání nezávislosti nad Španělskem se dá obecně charakterizovat jako období politického sjednocování, ekonomického růstu a celkové stabilizace. Přelomovým rokem byl pak rok 1853, kdy došlo k sepsání nové ústavy, která představovala politický základ stability země a obsahovala mimo jiné například ukotvení dvoukomorového voleného parlamentu, federální uspořádání státu, nezávislou soudní moc nebo například šestileté volební období prezidenta

(Chalupa 1999: 145-146). Stalo se tak za vlády Justa Josého de Urquiza, který přispěl ke svržení diktátora Rosy. Urquiza se zasloužil za položení základů moderního argentinského národa a národního státu. Kvůli stále více vyhrocené situaci, Spojené provincie brzy ustoupily stranou a byl otevřen prostor pro vznik Argentinské republiky. Vzniklá republika měla primární zájem na vybudování silného národa. Avšak nejen budováním národa se vláda zabývala. V dalších letech se Argentina potýkala také s řadou problémů, ocitla se ve dvou hlavních konfliktech, jedním z nich byl válka s Paraguají, tím druhým potom válka s původními obyvateli Argentiny (Brown 2011: 127-128).

4. 2. 2 Liberální věk

Přelom 19. a 20. století je považován za liberální věk Argentiny. Konkrétně období mezi léty 1880 – 1916 je označován jako začátek nevídaného období míru a správy země a také vlády oligarchie. U moci v této době stál Julio Argentino Roca spolu se svojí vládou nazývanou jako vláda Generación del '80 neboli generace Osmdesát. Důležitou součástí vlády se stala konzervativní politická strana Partido Autonomista Nacional (PAN) neboli National Autonomist Party, první velká argentinská politická strana. Z Argentiny se postupně stala moderní země založená na exportu zemědělských produktů do zahraničí a naopak importu evropských technologií, kapitálu a práce. Země, která každoročně zaznamenávala hospodářský růst. Argentina byla významným producentem hovězího, skopového, pšenice a vlny, které dovážela na zahraniční trhy (Brown 2011: 138-139). V roce 1894 byl roční export obilí celých 1,6 milionů tun. Na začátku 20. století, konkrétně roku 1911 byla Argentina největším světovým producentem lnu a kuřice, velmi významným producentem ovčí vlny a třetím největším chovatelem hovězího dobytka. Argentina vyvážela své artikly na spoustu zahraničních trhů, důležitým argentinským obchodním partnerem byla Velká Británie, na americkém kontinentě to potom byla Brazílie (Chalupa 1999: 159).

Lidé postupem času začali mít zájem participovat na národních záležitostech a to přispělo k otevření politického systému pro demokratičtější volební procesy. Celkově ekonomický rozvoj a modernizace zapříčinila migraci a formování střední třídy, která se spolu s dělnickou třídou stala velmi početnou. Liberální období je považováno za vrchol ekonomické stability a materiálního růstu, který předchází ani následující období nebyly schopné překonat (Brown 2011: 138-139). Ekonomický růst svým tempem pokračoval až do 1. světové války, před kterou bylo HDP na obyvatele srovnatelné například s Německem a dokonce vyšší než například HDP Španělska (Chalupa 1999: 159). Z hlediska otázky typu režimu byla v tomto období Argentina demokratickou zemí, na rozdíl od předchozích a budoucích nedemokratických vlád. Argentina zažívala velký rozkvět a mohla směle konkurovat západním demokraciím.

4.2.3 Radikalismus

Po smrti prezidenta Rocy musela Generace Osmdesát spolu se svými nástupci čelit mnoha výzvám opoziční strany, kterou byla především nově vytvořená Unión Cívica Radical (Radikální strana) objevující se na politické scéně roku 1889 (Huntington 1974:208). Radikální strana byla formována především z disidentských oligarchů a získávala na síle hlavně díky značné podpoře farmářů, venkovských obyvatel v provinciích Santa Fe a Entre Rios, ale také početné střední třídy. Tito lidé projevující podporu Radikální straně byli proti oligarchické vládě a byli toho názoru, že Generace Osmdesát je zkorumpovaná a drží se u moci jen díky volebním podvodům. Z důvodu nátlaku Radikální strany došlo roku 1912 k mnoha volebním reformám, které daly volbám potřebnou transparentnost a přispěly k expanzi elektorátu (Brown 2011: 167-168). Podle nového volebního zákona Sáenz Peña měli všichni muži starší 18 let volební právo, přičemž byly vedeny seznamy voličů, které byly upravovány na základě vojenských záznamů. O volebním právu pro ženy však nepadla ani zmínka. Volební zákon byl nazván Sáenz Peña podle významného iniciátora volebních a politických re-

forem, kterým byl Roque Sáenz Peña (Chalupa 1999: 168). Po těchto reformách se roku 1916 konaly demokratické volby, ve kterých zvítězila Radikální strana a prezidentem se stal nejznámější představitel této strany Hipólita Yrigoyen, který se stal prvním svobodně zvoleným prezidentem Argentiny. Období vlády Radikální strany v Argentině je bráno jako období radikalismu a je viděno jako první populistické hnutí (Brown 2011: 167-168). Radikální strana se snažila v zemi nastolit demokratický režim, základem této strany bylo prosazování liberálních a demokratických hodnot, například všeobecné volební právo pro muže, které bylo úspěšně zavedeno. Jako příklad toho, že režim byl demokratický, bylo zvolení prezidenta pomocí svobodných voleb.

Ačkoliv Argentina zažívala velký hospodářský růst, vnitřně jí sužovaly četné rozpory. Jedním z vnitřních rozporů byla enormní disproporce mezi jednotlivými částmi země, zatímco srdcem země bylo Buenos Aires a spolu s provincií Santa Fe byly jednou z nejbohatších, vnitrozemí bylo naopak velmi zaostalé a chudé. V ekonomické stránce mohla Argentina směle konkurovat vyspělým západním státům, problémem však byla domácí politická sféra, která bránila Argentině plně se vyrovnat západním demokraciím. Domácí politika Argentiny byla známá pro svoji nestabilitu a slabé politické strany, často docházelo k tomu, že vládnoucí vrstva si své mocenské postavení zajišťovala pravidelnou manipulací voleb, korupcí a občas dokonce i politicky motivovanými vraždami (Chalupa 1999: 158).

Yrigoyen se musel během své vlády vypořádat s mnoha problémy, jedním z nich byly požadavky střední třídy na univerzitní vzdělání, které bylo dostupné pouze pro elity. Reakcí na tuto občanskou nespokojenost si udržoval blízké spojení se středními třídami, které bylo pro jeho vládu velmi potřebné. V důsledku toho došlo k mnoha stávkám a výsledkem byly reformy univerzit a založení dvou nových univerzit.

Radikální strana a jejich vláda byla velmi ovlivněna Velkou hospodářskou krizí po první světové válce, která nakonec přispěla i k jejímu pádu (Brown 2011:168). Velká hospodářská krize zasáhla Argentinu v plném rozsahu, což

značně ovlivnilo obyvatele země. Veřejnost obviňovala Radikální stranu nejen z toho, že zapříčinila ekonomickou krizi, ale také z korupce. V této chvíli se na politické scéně znovu objevují caudillos, kteří přišli s cílem zachránit národ. Brzy si začali získávat značnou popularitu mezi obyvateli. Hlavní osobností byl generál José Félix Uriburu, který představoval radikální linii uvnitř armády, byl silně zaujatý proti Yrigoyenovi a toužil jeho vládu sesadit. Hlavním důvodem bylo užívání armády za účely prosazování zájmů Radikální strany. Plány dostat Radikály od moci se rodí již v roce 1929 a prohlubující se krize této situaci jen napomáhala (Brown 2011: 184 – 185).

Radikální stranu provázela rychlý vzestup a stejně tak i rychlý pád. Jako konec Radikální strany i radikalismu vůbec je brán rok 1930, kdy vojenské jednotky napochodovaly před prezidentský dům v Buenos Aires a vzaly situaci do svých rukou. Došlo ke svržení Radikální strany a tím pádem i ke konci liberalismu. Tento vojenský převrat je prvním nelegitimním převzetím moci od roku 1860 a zároveň je datum 6. září 1930 bráno jako přelomový rok vzestupu militarismu v Argentině (Horowitz 2011:33).

4.2.4 Vzestup populismu

Po tomto vojenském převratu se dostal k moci již zmíněný generál a pravicový politik José Félix Uriburu, který jmenoval další členy tvrdé armádní linie jako ministry kabinetu, snížil počty úředníků z důvodu snižování výdajů a zároveň zakázal radikálům podílet se na moci. Někteří jeho počáteční příznivci se velmi brzy začali stavět proti němu, lidé byli nespokojeni s vojenskou vládou a naděje na zavedení a upevnění demokracie byla v nedohlednu. Z důvodu rostoucí občanské nespokojenosti byl nakonec nucen uspořádat prezidentské volby, ve kterých zvítězil generál Augustín Justo. Justo se sice dostal k moci pomocí voleb, ale tyto volby byly provázeny mnoha nesrovnalostmi a podvody, proto se také hovoří o návratu do roku 1912, před zavedení nových volebních reforem. Ani nacionalistický generál Justo nebyl příznivcem demokracie. Toto období bylo nazýváno jako neslavné desetiletí (*década infáme*), které bylo provázeno

vládami generálů, manipulovanými nesvobodnými volbami a také vzestupem nacionalismu (Brown 2011: 189). Nelze si nevšimnout, že i v tomto období Argentina zapadala spíše mezi nedemokratické režimy, ať už kvůli ne zcela svobodným, zmanipulovaným volbám nebo kvůli omezené participaci v politice.

Další volby, které se konaly roku 1938, byly taktéž doprovázeny velkými nejasnostmi a podvody. Z těchto voleb vyšel první civilní vůdce od vojenského převratu Roberto María Ortiz, který se díky svým demokratickým postupům těšil velké oblibě mezi obyvateli (Brown 2011: 192- 193). Hlavní snahou prezidenta Ortiza bylo mimo jiné znovu spojit zájmy vládnoucích tříd, středních i dělnických vrstev. V zemi, kde spousta jeho předchůdců vytvářela svojí vládou spíše nedemokratický systém, se Ortiza naopak snažil o více otevřenou a skutečně demokratickou vládu. Brzy byla však Argentina zasažena druhou světovou válkou, kvůli které došlo k značnému omezení exportu. Argentina si sice udržovala neutralitu až do konce druhé světové války, ale argentinská společnost se již na začátku světového konfliktu rozdělila na příznivce a odpůrce Osy. Argentina měla zájem o navázání diplomatických vztahů se Spojenými státy americkými jako náhradu za Velkou Británii, tyto snahy však byly narušovány fašisty, kteří brzy začali prosazovat svoji myšlenku na vytvoření korporativního státu po vzoru italského fašismu a projevovali svoje sympatie s nacistickým režimem Německa. Navázání diplomatických a obchodních vztahů s novou velmocí tak nebylo úspěšné (Chalupa 1999: 182- 185). Na počátku 40. let, kdy došlo ještě k hlubšímu poklesu exportu, se začal připravovat další vojenský převrat. Tento převrat nastal roku 1943 a čítal mnohem větší počet vojenských jednotek než převrat roku 1930, přibližně deset tisíc vojenských jednotek. K vojenskému převratu nakonec došlo v červnu roku 1943 a hlavními tahouny byla skupina GOU (Grupo de Oficiales Unidos, United officer's group). Jedním z hlavních vůdců byl plukovník Juan Domingo Perón, antikomunista a nacionalista, který se tímto dostává na politickou scénu země. Skupina GOU sepsala manifest, který ospravedlňoval provedený převrat. Tento manifest odsuzoval vládu prezidenta Castilla především za prodejnost, podvody, zpronevěru a korupci, dále propagovali národní suverenitu v mezinárodních záležitostech a vyzdvihoval podporu státních

institucí a zákonů. Tento převrat mimo jiné reagoval na obavu, že v důsledku politické nespokojenosti dojde k vzestupu komunistů a jejich následnému převzetí moci ze strany dělnických vrstev. Po převratu se Perón stává ministrem práce a do čela země se dostává generál a vůdce vojenské junty Edelmiro Farrell (Brown 2011: 192- 193). Již v roce 1943, před nástupem Edelmira Farella, dochází k zákazu politických stran, cenzuře tisku a oponenty systému postihují kruté represe. Již v tomto roce můžeme vidět metodu cukru a biče, přičemž metoda cukru je například zmrazení nájmu či snížení ceny městské dopravy a metoda biče například zákaz politických stran, narušení soukromého tisku cenzurou nebo tvrdé pronásledování odpůrců režimu (Chalupa 1999:189).

Do popředí se nyní dostává dělnická třída, která po převratu čeká jisté sociální reformy. Ministr práce plukovník Perón si získával velkou oblibu mezi dělnickou třídou převážně tím, že se účastnil různých setkání s hlavními členy svazu, podnikal návštěvy továren a navazoval s dělnickou třídou osobní kontakt. Perón si uvědomoval potencionální sílu dělnické třídy a tak se snažil si ji co nejvíce naklonit, snažil se o zavedení lepších pracovních podmínek, mírnění konfliktů na pracovišti či třeba upravení pracovních zákonů. Perónovy snahy však nebyly čistě dobrosrdečné, svým konáním se snažil dostat všechny pracovníky do státem kontrolovaného svazu a odstranit protivojenské myšlení z řad dělníků. Perón si získal loajalitu mnohých dělníků, avšak ty, kteří byli proti němu, postihli represe. Perón se brzy stal viceprezidentem vojenské junty a jednou z nejviditelnějších postav vojenské vlády vůbec. V roce 1945 se začíná bouřit veřejnost požadující konec vojenské vlády a ustanovení nové, řádně zvolené vlády. Perón také začíná formovat svůj politický program, známý jako populismus avšak nesoucí svůj vlastní nový název justicialismus. Do voleb, které se konaly následujícího roku 1946, byl Perón jako jeden z prezidentských kandidátů za Partido Labourista formovanou a vedenou hlavními představiteli svazu (Brown 2011: 20).

5 ARGENTINA ZA VLÁDY JUANA DOMINGA PERÓNA

Juan Domingo Perón byl prezidentem Argentiny celkem třikrát. Poprvé Perón vyhrál prezidentské volby v roce 1946, o pět let později roku 1951 byl znovu zvolen prezidentem, avšak své funkční období nedokončil z důvodu převratu v roce 1955. Po dlouhé době v exilu Perón roku 1973 opět vyhrává prezidentské volby a započíná své třetí prezidentské funkční období. Jeho třetí funkční období však trvalo necelý rok a bylo ukončeno smrtí Peróna.

Velmi brzy poté, co se plukovník Juan Domingo Perón objevuje na politické scéně, se stává velmi důležitou osobností argentinské politiky. Juan Perón měl velmi blízko k armádě, již ve svých šestnácti letech vstoupil do vojenské akademie a poté pokračoval ve studiu na Vysoké škole války v Buenos Aires. Ještě předtím než se objevil v politické sféře Argentiny, působil nějaký čas v oblasti diplomacie. Perón cestoval jako attaché do Chile a poté i do Evropy, kde jako vojenský pozorovatel navštívil Itálii, Španělsko, Francii a Německo, přičemž byl velmi ovlivněn a fascinován italským vůdcem Benitem Mussolinim. Poznatky a zkušenosti z jeho cest se poté projeví i v jeho budoucí formě vlády. Ze svých cest se vrací zpět do své rodné země, kde se roku 1943 účastní vojenského převratu a zanedlouho poté se stává ministrem práce, přičemž si velmi brzy získal podporu velké masy lidí. Perón byl velkým oblíbencem tehdejšího prezidenta Eldemira Farella a netrvalo dlouho a byl jmenován ministrem války. V letech 1944 – 1945 působil jako viceprezident, přičemž již v tomto období se dá předpokládat, že Perón bude jedním z kandidátů na budoucího prezidenta Argentiny (Minster 2006).

5. 1 Perónismus

Jak již název napovídá, perónismus je politický směr v Argentině nesoucí jméno hlavního představitele a zakladatele Juana Dominga Peróna. Perónismus se v Argentině objevuje ve 40. letech 20. století, kdy se k moci dostává plukov-

ník Juan Perón. Perónismus vznikl v důsledku historických procesů a své kořeny má pravděpodobně již ve 30. letech, kdy došlo k vytvoření nových sociálních skupin, které bojovaly za ekonomickou a politickou moc (Craig 1976).

Tento fenomén je velmi kontroverzní téma a stal se předmětem bádání a výzkumu mnoha vědců, kteří se snažili charakterizovat tento jev. Ve skutečnosti však není zcela jasné, čím perónismus vůbec byl. Jak si později ukážeme, perónismus v sobě sdružuje znaky různých typů režimů. Je tedy velmi těžké přesně zařadit perónismus do určité typologie. Podle některých vědců je perónismus jistou variantou fašismu, konkrétně pak argentinský model italského fašismu. Podle jiných se jedná zase o formu socialismu, přičemž nejčastěji se hovoří o nacionálním a křesťanském socialismu. Další častou variantou je pak také to, že se jedná o populismus (Brennan 1998). O perónismu lze také hovořit jako o jisté demagogické diktatuře a dokonce i jako o dělnické demokracii (Chalupa 1999: 193).

Nyní se blíže podívám na znaky perónismu, které jsou zřetelné, a pokusím se tento fenomén charakterizovat. Velmi obecně lze perónismus charakterizovat jako politický směr, který vznikl především na základě masivní podpory dělnických obyvatel, ale také na základě podpory vojska sdružující se kolem Peróna. Perónismus nabízel šance skupinám a stranám, které byly po dlouhý čas vyloučeny (Brennan 1998). Cílem Peróna bylo vytvoření sociálně spravedlivé Argentiny, dělníkům sliboval spoustu výhod, finanční jistoty, zlepšení životních podmínek, garanci zaměstnanosti, přesně danou pracovní dobu, penzijní fond, levné byty a mnoho dalšího výměnou za jejich podporu, bezmeznou loajalitu a v neposlední řadě také poslušnost. Tento systém řadu let fungoval velmi dobře (Chalupa 1999: 194).

Dalším významným prvkem, který je nutný zmínit v případě perónismu, je typ stranického systému dané doby. Před nástupem Peróna k moci byly na argentinské politické scéně tradiční strany jako radikálové, socialisté či konzervativci. Stranický systém v Argentině byl pluralitní a můžeme tak vidět jistou podobnost se stranickým systémem v demokratických zemích, ve kterém se pluralismus

politických stran objevuje. Ovšem ihned po nástupu Peróna k moci nový prezident nechal všechny existující strany rozpustit a založil novou, Perónistickou stranu, která byla základním kamenem perónismu. V tomto kroku lze vidět značný posun směrem k nedemokracii právě v případě existence jen jedné politické strany (Chalupa 1999: 192).

Vláda Juana Peróna je také známá jako justicialismus. Oficiální definicí justicialismu je, že se jedná o novou filozofii žití, jednoduché, populární, praktické, hluboce křesťanské a zároveň hluboce lidské. V této filozofii se objevovaly tři hlavní principy, kterými jsou politická suverenita, ekonomická nezávislost a sociální spravedlnost. Hlavní myšlenkou justicialismu byla skutečnost, že právě sociální spravedlnost je cíl k národní jednotě (Craig 1976).

Jako hlavní cíle tohoto hnutí či politického směru lze uvést především snahu o odstranění zahraničních vlastníků v Argentině a zajistit soběstačnost země. Cílem mělo také být hospodářství založené na průmyslu, přičemž v tomto případě byl upřednostňován lehký či střední průmysl před těžkým průmyslem. Co se týče ekonomiky, jedním teoretickým základem justicialismu byla preference odbytu před produkcí. Perónismus byl také ve značné opozici vůči komunismu (Ciria 1974).

Samotný Perón hovořil o tzv. Third Position neboli Třetí pozici. Jednalo se o snahu vyřešit dilema mezi individualitou a kolektivitou, přičemž v případě domácí a zahraniční politiky šlo o pokus odmítnout výběr mezi kapitalismem a komunismem přijetím nějaké třetí možnosti (Craig 1976).

5. 2 Volby 1946

Ještě předtím, než se Perón stal prezidentem, byl velmi prominentní osobou ve vládě. Dokázal jasně definovat své politické cíle a svůj politický program a měl podporu velké skupiny Argentinců. Jeho cesta k moci však nebyla jen procházka růžovou zahradou. Jistá skupina obyvatel tlačila na Peróna s cílem

donutit ho k rezignaci (Rein 1998: 12-14). Toto úsilí odstranit Peróna bylo nakonec úspěšné, 8. října roku 1945 protivníci armády podali žádost směřovanou na prezidenta Farrell, aby okamžitě odvolal Peróna ze všech jeho funkcí. Tímto se argentinský prezident dostal do poměrně překerní situace. Ačkoli byl Perón jeho oblíbenec a přítel, vyzval ho k podání demise. O den později Juan Perón ze svých funkcí odstoupil a ihned poté byl uvězněn na ostrově Martín García. Ještě před svým uvězněním však Perón využil situace a zaryl se do paměti lidí svým veřejným loučením. Na chvíli se zdálo, že v zemi zavládne demokracie, ale argentinství obyvatelé měli o svém budoucím vládcovi jasno a byli ochotni udělat cokoli, aby se jejich oblíbenec vrátil (Chalupa 1999: 195 – 197). Velkým sdružením lidí, které stálo bezmezně za Perónem, byla Všeobecná konfederace práce neboli Confederación general del trabajo², která uspořádala stávkou čítající stovky tisíců dělníků na podporu Peróna (Andreassi 2011). Právě lidové masy měly hlavní podíl na tom, že se Perón zpět vrátil do své rodné Argentiny. Masy zorganizovaly a uskutečnily pochod na Buenos Aires, shromáždily se před prezidentským palácem Casa Rosada s cílem a požadavky k navrácení Juana Peróna. Tento pochod byl úspěšný a 17. října 1945 se Perón navrací z vězení. Z tohoto dne se nakonec stává státní svátek známý jako el Día de la Lealtad neboli Den věrnosti (Chalupa 1999: 195-197).

Konečně, roku 1946, se konaly volby, které byly viděny, jako jedny z nejdemokratičtějších v poslední době. Jedním kandidátem byl Juan Domingo Perón za Partido Laborista neboli Strana práce, druhým kandidátem byl radikál José Tamborini za Unión democrática. Na post viceprezidenta kandidoval na straně Peróna Hortensio Quijano a na straně Tamboriniho Enrique Mosca. Jasným vítězem voleb se stal Juan Domingo Perón, který získal 52% hlasů a získal většinu v obou komorách. Perón svoji moc získal pomocí legitimních voleb stejně jako je tomu tak v klasických demokratických zemích, měl své příznivce téměř ve všech provinciích Argentiny (Rein 1998: 11). Těmito volbami a novým prezidentem začíná nové období dějin Argentiny.

² CGT, založené 1931

5. 3 První funkční období (1946- 1951)

Způsob, kterým se Juan Perón dostal v Argentině k moci, je srovnatelný s klasickými demokratickými režimy. Jako kandidát na post prezidenta země participoval v legitimních a překvapivě demokratických volbách a dokázal získat dostatečné množství hlasů a stanout tak v prezidentském křesle. V této chvíli by asi málokoho napadlo, jakým směrem se bude nová etapa politiky vyvíjet, Argentina se v této době mohla mnohým jevit jako klasická demokratická republika. Již předvolební prezidentská kampaň nesoucí slogan Braden or Perón, přičemž Braden reprezentuje imperialismus a opozici kolem strany Unión Democra-tica, mohla naznačit alespoň jeden Perónův postoj, kterým je politika proti impe-rialismu (Andreassi 2011).

5. 3. 1 Upevňování režimu

Již na počátku své vlády představil Perón své postoje a priority. Jeho cí-lem bylo transformovat zemi do nové Argentiny, založené na sociální spravedl-nosti, ekonomické nezávislosti a politické svrchovanosti (Chalupa 1999: 193). Jak můžeme vidět, hlavním cílem nového režimu bylo tedy mimo jiné změnit současné sociální a ekonomické struktury. V případě ekonomické oblasti může-me za Perónovy vlády vidět opravdu značný pokrok. Ekonomika, která byla zá-vislá na zemědělském exportu a se značnými zahraničními investicemi, se po-stopně začala orientovat na průmysl, především pak na lehký průmysl. Orientace na lehký průmysl byla plánována především s cílem vytvořit nová pracovní místa a produkovat domácí výrobky na zahraniční trhy. Perón byl některými lidmi oprávněně nazýván jako Dělník číslo jedna. Docházelo také k postupnému zná-rodňování společností, které byly v rukou zahraničních vlastníků. Znárodňování se týkalo především telefonu, železnice nebo električky. V tomto období Argenti-na hospodářsky velmi prosperovala (Andreassi 2011). Právě tyto ekonomické pokroky a změny přispěly k upevňování režimu.

Jak již bylo řečeno v předchozí podkapitole, je poměrně obtížné přesně definovat, čím perónismus vůbec byl, vykazuje totiž znaky různých typů režimů. V prvním funkčním období Peróna můžeme vidět názornou ukázkou, a to jistou podobu se státy s centrálně plánovaným hospodářstvím, přičemž typickým příkladem je totalitní Sovětský svaz. Tuto podobnost můžeme vidět v případě existence pětiletých plánů. První pětiletý plán byl přijat ještě v roce 1946, ten druhý poté o pár let později, v roce 1952 (Pahowka 2005). Hlavními cíly prvního pětiletého plánu bylo především vytvoření soběstačné Argentiny, která bude založena na smíšené zemědělsko – průmyslové ekonomice a jejíž průmyslová výroba bude citelně růst. Obsahem tohoto pětiletého plánu bylo také splacení zahraničního dluhu a redukce zahraničního vlastnictví v zemi. Výsledkem pak měla být plná zaměstnanost a bezpochyby i zlepšení pracovních podmínek (Chalupa 1999: 200).

Další oblastí, která se v důsledku nástupu Peróna k moci jistým směrem transformovala, byla oblast politiky. Co se týče politické sféry, docházelo k třídnímu propojení mezi dělníky, pracovníky v oblasti průmyslu, vojskem a katolickou církví. Díky tomuto propojení se začínají objevovat hlavní nepřátelé režimu, kterými je bývalá oligarchie, která stojí mimo toto politické propojení (Andreassi 2011). Perónismus nabízel možnost pro skupiny a strany, které byly v minulosti politicky či ekonomicky vyloučeny a zahrnoval je do hlavního politického proudu země (Brennan 1998).

Jak již bylo řečeno, Perón byl plukovníkem, který měl velmi blízko k armádě. Armáda také hrála velmi důležitou roli v celé jeho vládě. Perón se vyhýbal zavedení vojenského režimu v Argentině. Perónův postoj k armádě měl jistou podobnost s jeho postojem k dělníkům. Vojákům nabízel jisté výhody, přísun financí, jednoduchý kariérní růst a mnoho dalších výměnou za jejich poslušnost a loajalitu vůči prezidentovi (Chalupa 1999: 200). Armáda byla jedním ze dvou hlavních pilířů, na kterých stál Perónův režim. Tím druhým pilířem bylo, zcela logicky, dělnictvo (Craig 1976).

Perón byl v zemi velmi oblíbený a jeho popularita vzrostla ještě více s angažovaností a přínosem jeho ženy Evy Duarte Perón, svými obdivovateli nazývanou Evita. Tato charismatická žena byla velmi aktivní v sociální sféře, ve středu jejího zájmu byli především chudí. Evita prosazovala boj za méně chudých lidí a zároveň méně bohatých. První žena Argentiny byla velmi aktivní také v oblasti lidských práv. Roku 1947 se zasloužila prosazením nového zákona, který je známý jako zákon 13,010³ (Minster 2006). Tento zákon zaručoval volební právo žen, což by mohlo být teoreticky chápáno jako krok k demokracii. Ve skutečnosti bylo však volební právo žen spíše jisté doplnění autoritářství, neboť Perón získal nové voliče a příznivce (Ciria 1974). Bezprostředně poté, co ženy získaly právo volit, došlo k založení ženské Perónistické strany. Jako žena prezidenta republiky měla Eva získat předsednictví ve Společnosti Dobročinnosti neboli Sociedad de Beneficiencia. Tuto funkci vždy zastávaly ženy prezidenta země, ale Evě bylo předsednictví odepřeno. Eva tak založila vlastní organizaci, státem dotovanou Nadaci Evy Perónové aneb Fundación Eva Perón, skrz kterou stavěla nemocnice, zakládala ubytovny pro pracující dívky a ženy, podporovala chudé a mnoho dalších. Založením nové nadace vznikla také spousta pracovních míst (Minster 2006). Ačkoliv se může zdát, že založení charitativní nadace nemůže být provázeno špatnými úmysly, tato nadace zaručovala vládě exkluzivní moc a kontrolu nad sociální péčí (Craig 1976).

5. 3. 2 Radikalizace

V prvních letech Perónovy vlády se zdá, že výkonná moc jedná v rámci ústavy a režim se tedy jeví jako demokratický. Již v prvním Perónově funkčním období se ale začínají objevovat tendence, že režim se nebude ubírat zcela demokratickým směrem. Hlavním varovným signálem bylo rozpuštění politické Strany práce, za kterou kandidoval ve volbách a namísto toho došlo k založení nové strany Partido Único de la Revolución Nacional neboli Sjedená strana národ-

³ Zákon 13,010, protože hnutí za volební právo žen započalo roku 1910

ní revoluce, tato strana byla později přejmenovaná na Peronistickou stranu. Tato nová strana hrála velmi významnou roli v Perónově vládě. Dalším indikátorem toho, že režim tíhne spíše k nedemokracii je například skutečnost, že vláda se brzy zmocnila všech soukromých rádií v zemi, začala se objevovat cenzura a vláda měla nad médii kontrolu. Často docházelo k tomu, že noviny, které psaly proti Perónovi, měly nedostatek papíru a mnoho dalších. Dalším významným krokem bylo založení a vycvičení tzv. descamisados neboli bezkošiláci. Název bezkošiláci dostali především proto, že na rozdíl od úředníků a obchodníků nenosili bílé košile, druhým vysvětlením může být také to, že většina Perónových válečníků pocházela z nejhudších čtvrtí Buenos Aires. V tomto případě byl Perón inspirován Adolfem Hitlerem a Benitem Mussolinim. Tito descamisados měli za úkol vyvolávat pouliční nepokoje a byli zcela oddáni svému vůdci. I toto můžeme vidět jako jasný příklad nedemokracie (Chalupa 1999: 203- 204). I přes objevující se prvky nedemokracie, lidé byli se svým prezidentem spokojeni. Vláda měla stále dostatek peněz na udržování sociálního systému na nejvyšší úrovni a takový systém byl pro Argentince větší prioritou než úplná svoboda, problém však nastal, když se finanční rezervy země začaly ztenčovat. Poté lidé začali projevovat svoji nespokojenost.

Na přelomu 40. let a 50. let nastávají značné změny. Pomalu dochází k ukončování fáze upevňování režimu a dochází k jeho modifikaci. Důležitou změnou je rok 1949, kdy došlo k reformě ústavy z roku 1853. Díky této reformě se objevila možnost znovuzvolení prezidenta, což umožnilo Perónovi participovat v dalších volbách. V této době také dochází k růstu opozice, a tak Perón začíná sahat k větším represím, dochází ke zvětšování brutality vůči Perónovým oponentům, byla posílena policie a tisk byl perzekuován. Argentina se také ocitá v ekonomické krizi, která byla zapříčiněna vnitřními i vnějšími faktory. Argentina byla zasažena velkými suchy, která velmi ovlivnila zemědělskou výrobu. Jako vnitřní faktor je nutné zmínit Marshallův plán na pomoc poválečné Evropě, prostřednictvím kterého se Argentina nemohla podílet na zásobování válkou poničené západní Evropy. Argentina mohla dovážet své zboží jen na malé množství trhů, v této době to byl hlavně trh Brazílie a evropského Španělska. Na začátku

50. let pak dochází také k zhroucení tradičních obchodních vztahů mezi Argentinou a Velkou Británií (Chalupa 1999: 208 - 209).

Díky reformě ústavy v roce 1949 mohl Perón znovu kandidovat na prezidenta země a i přes stále rostoucí opozici měl Perón stále dostatečné množství sympatizantů. Tím, že ženy dostaly volební právo, Perón získal novou početnou skupinu potencionálních voličů. Jak již bylo řečeno, ženy s nově nabytým volební právem založily ženskou větev Perónistické strany, která čítala téměř půl milionů členů (McGuire 1997: 62). Ještě před volbami bylo žhavým tématem číslo jedna kandidatura Evy Perónové na post viceprezidenta, tento fakt vyvolal v Argentině velkou vlnu odporu. V případě smrti Peróna by se totiž Eva stala hlavním velitelem ozbrojených sil, což bylo pro mnohé nepřijatelné. Ze zdravotních důvodů však Eva nakonec nekandidovala (Lawrence 2005: 364). Jedenáctého listopadu roku 1951 se konaly nové volby a díky novým voličům z řad žen Perón se značnou většinou zvítězil, získal 62% hlasů, což bylo 4,7 milionů hlasů. S převahou téměř dvou milionů hlasů porazil kandidáta Radikální strany Ricarda Balbína a započal tak svoje druhé prezidentské funkční období (Hedges 2011: 143 - 146).

5. 4 Druhé funkční období (1951 – 1955)

Juan Perón se i podruhé na post prezidenta dostal demokratickým způsobem, pomocí legitimních voleb, ve kterých zvítězil. Jak již bylo řečeno, jeho první funkční období bylo velmi úspěšné. Perón a jeho režim byl vzorem pro mnoho národních diktátorů v Latinské Americe, především pak v Peru, Venezuele, Kolumbii a mnoho dalších. Druhé prezidentské období již tolik úspěšné nebylo, Perón musel čelit mnoha překážkám a problémům, které nakonec přispěly k pádu Perónovy vlády a celého režimu (Craig 1976).

5.4.1 Problémy režimu

Jak již bylo řečeno, druhé funkční období již nebylo tak úspěšné jako první, již na počátku začala Perónova moc znatelně slábnout. Vláda musela postupně čelit mnoha výzvám, které nakonec vedly k jeho postupnému pádu. Ihned na počátku svého druhého funkčního období, v únoru 1952, musel Perón čelit pokusu o státní převrat, v jehož čele stál generál Benjamin Menéndez. Tento pokus ačkoliv byl neúspěšný, velmi ovlivnil Perónovo postavení vůči opozici v jejich neúspěch. Další tvrdou ránou pro celou zemi byl špatný zdravotní stav Perónovy ženy Evy, která onemocněla rakovinou a ještě téhož roku 1952 zemřela. Smrt zbožňované Evy byla tragická událost pro celou Argentinu a velmi ovlivnila budoucí podobu režimu. Eva představovala propojení mezi vládou a lidem. Perón postupně začal ztrácet spojení se svými sympatizanty, které v předchozích letech zajišťovala právě jeho žena (Brown 2011: 210 -211). Ve stejném roce byl Perón obviněn, že vede Argentinu stejnou cestou jako fašistický vůdce Mussolini Itálii. Perón se tomuto obvinění velmi bránil a na popud toho se nechal slyšet, že jakákoliv organizace bude povolena pouze v případě, že bude jednat v rámci a v souladu s perónismem. Perón sice odmítá spojitost s Mussolinim, avšak toto prohlášení v sobě má znatelně nedemokratické, autoritativní prvky (Craig 1976).

Ke všem těžkostem Argentina stále bojovala s ekonomickou krizí, zemi hrozila recese, a tak bylo nezbytné zavést úsporná opatření zahrnující například snížení veřejných výdajů nebo dvouleté zmrazení dělnických mezd. Právě v důsledku krize byl přijat již zmíněný druhý pětiletý plán, který měl mnohem skromnější cíle než první pětiletý plán z roku 1946. Tento plán byl mnohem úspěšnější než předchozí a za hlavní cíl si kladl boj s inflací, upřednostňování zemědělského exportu před průmyslem a především pak maximální růst ekonomiky (Hedges 2011: 148 - 149).

Postupem času byli dělníci poslední Perónova opora, ale myšlenka uskromňování se jim nezamlouvala. Až do roku 1954 byla situace poměrně

umírněná, poté se však situace začala zhoršovat, došlo k mnoha stávkám, které oslabovaly Perónovu vládu. K pádu Perónova režimu pak značně přispěl konflikt s katolickou církví. Na počátku své vlády Perón garantoval církvi prosazování náboženského vzdělání, zákaz rozvodu apod., to vše opět na oplátku za podporu a loajalitu církve (Craig 1976). Vztah mezi církví a vládou se ale v důsledku počínání Peróna začal postupně zhoršovat. Katolická církev odmítla svatořečit jeho zemřelou ženu Evu, čímž se nůžky mezi katolickou církví a vládou země ještě více rozevíraly. Perón si kladl za cíl separovat církve od státu, náboženství již nemělo být vyučováno na státních školách a vláda také chtěla zavést zákon, který by legalizoval prostituci a rozvody, což bylo pro katolickou církev naprosto nepřijatelné (Cavendish 2005). Tento akt naprosto rušil předchozí závazky Peróna vůči církvi. Perón také začal perzekuovat katolickou církev, vedl agresivní řeči vůči ní, nechal dokonce uvěznit kněze a zapálit pár kostelů. I vůči církvi můžeme vidět jisté nedemokratické chování, kterým je cenzura. Perón nechal zcela zavřít katolický deník El Pueblo. Perón, ačkoliv měl zpočátku s církví přívětivé vztahy, si uvědomoval, že duchovenstvo jako poslední mu stojí v cestě, aby ovládl celou argentinskou společnost. Čím více vláda zaváděla opatření proti církvi, tím více slábla loajalita vojenských úředníků. Toto byla velká příležitost pro opozici, která se snažila ještě více postavit armádu proti režimu, aby se společně pokusili svrhnout režim. Konflikt s církví byl jednou záležitostí, která přispěla k pádu Perónova režimu, nebyla však jedinou.

Druhou problémovou oblastí byla situace týkající ropy, která nakonec přispěla k úplnému odloučení armády od režimu. Roku 1955 podepsala vláda s americkou společností Standard Oil Company of California kontrakt o exkluzivním právu těžít ropu v oblasti Patagonie. Tento kontrakt měl velké množství odpůrců, hlavním bodem kritiky bylo to, že byl zcela proti prvotním ekonomickým plánům a slibům Peróna (Potash 1980: 173 - 179).

5. 4.2 Pád Perónovy vlády

Předchozí zmíněné konflikty způsobily, že situace v Argentině byla natolik vyhrocená, že pád Perónovy vlády byl prakticky nevyhnutelný. V červnu roku 1955 se konala obrovská demonstrace známá jako *Revolución Libertadora* aneb Osvobozenecká revoluce, která si kladla za cíl nejen svrhnout současnou vládu, ale dokonce zabít prezidenta. Námořní a vzdušné jednotky začaly bombardovat prezidentský palác Casa Rosada a čekající dav byl shromážděný v ulicích hlavního města. Při této demonstraci zemřelo velké množství civilistů a situace v Buenos Aires připomínala válku. Perón však útokům nepodleh a včas se dostal do bezpečného úkrytu (Potash 1980: 181 – 189). O pár dní později vystoupil tehdy ještě prezident Perón na náměstí, kde stejně jako v minulosti vedl řeč k argentinskému lidu, a kterou se chtěl udržet v prezidentské funkci. Mluvil o ukončení revolučního období, o respektu vůči opozici a o jistém kompromisu. Ani tento projev však nezměnil názory argentinských obyvatel a Perón neochotný přistoupit na požadavky opozice byl nakonec nucen 24. října roku 1955 odstoupit a odejít do exilu (Chalupa 1999: 214- 215). Ústřední postavou demonstrace byl generál Eduardo Lonardi, který se stal prozatímním prezidentem (Cavendish 2005).

5. 5 Třetí funkční období (1973 – 1974)

Pro tuto práci a pro výzkum typu režimu jsou naprosto klíčová především první dvě Perónova prezidentská funkční období, ale pokud hovoříme o Perónově vládě, je nezbytné zmínit i jeho krátkou vládu v 70. letech 20. století. Po odstoupení z funkce prezidenta trávil Perón velký čas v exilu, nejprve v Panamě a Venezuele, později pak ve Španělsku. Toto období argentinských dějin je také známé jako perónismus bez Peróna. Na rok 1973 byly naplánované nové prezidentské volby. Ještě před volbami se Juan Perón vrátil zpět do své rodné Argentiny, ale podle nedávno ustanoveného zákona se voleb nemohl zúčastnit. Volby

se měly konat 25. května roku 1973 a za Perónisty sdružené v nové politické straně Frente Justicialista de Liberación Nacional aneb Spravedlivá fronta národního osvobození, kandidoval Héctor Cámpora, který se značnou většinou ve volbách zvítězil. Prioritou nového prezidenta bylo především národní rekonstrukce. V této době můžeme vidět jistý příklon k levicovým režimům, Argentina začala navazovat styky s Kubou a jinými socialistickými státy, do čela univerzity v Buenos Aires se dostal marxista a mnoho dalších. Campora ale ve své funkci vydržel jen pár měsíců a 13. července téhož roku rezignuje (Corradi 1974). Bylo nutné uspořádat nové volby, ve kterých za Perónisty kandidoval již samotný Juan Perón a volby vyhrál. Dvanáctého října roku 1973 Perón opět stál a vedl svůj projev na balkoně Casa Rosada, kde sliboval novou éru argentinské politiky (Turner 1983: 97). Perónovo pravou rukou byla opět jeho manželka, Isabel Martínez de Perón, která zaujímá post viceprezidenta země. Perón stál v čele země se stejnými názory, které zastával v prvních dvou obdobích jeho vlády, názory týkající se především ekonomické sféry. Ačkoliv se předchozí prezident snažil sblížit Argentinu s levicovými režimy, Perón otočil svoji politiku zpět vpravo. Perón opět začíná vykazovat nedemokratické způsoby vlády, příkladem toho je odstranění levicových pracovníků v administrativě a také odstranění z funkcí univerzit, mnoho lidí bylo zatýkáno, pronásledováno, mučeno a dokonce i zastřeleno. Byly přijaty i nové represivní zákony (Corradi 1974).

V roce 1973 musel Perón čelit zejména problémům uvnitř perónistického hnutí, především mezi pravicí a levicí. Perón jako představitel středu opět začal sahat k nedemokratickým způsobům vlády, konkrétně pak k čistkám mezi levicovou částí Montenoros⁴ a Juventud Peronista⁵. V květnu roku 1974 konflikt mezi Perónem a Juventud Peronista eskaloval až k vrcholu, stalo se tak při Perónově projevu na náměstí Plaza de Mayo v Buenos Aires, ve kterém veřejně urážel členy Juventud Peronista (Chalupa 1999: 237). Tento konflikt nakonec nedospěl do svého konce, protože prvního července roku 1974 Perón umírá a následující den

⁴ argentinská guerillová skupina, součást perónistické levice

⁵ Juventud Peronista neboli Perónistická mládež, založena vojáky roku 1957 jako odpor vůči vojenské diktatuře

se do čela země dostává jeho žena Isabel jako první ženská prezidentka Argentiny (Turner 1983: 136).

6 PERÓNISMUS JAKO AUTORITATIVNÍ REŽIM?

Po důkladném zkoumání perónismu jako jistého typu režimu je zcela evidentní, že se nejednalo o demokratický typ režimu a to z mnoha důvodů, které budou nyní jeden po druhém uvedeny a vysvětleny. Právě podle následujících nedemokratických znaků režimu zjistím, zdali lze charakterizovat perónismus v mezích autoritativního režimu.

Jak již víme, Perón se k moci sice dostal demokratickým způsobem ve zcela legitimních volbách, což ještě ale není zárukou toho, že následující zvolená vláda bude vládnout demokraticky. Jako důkaz tohoto tvrzení můžeme uvést například Adolfa Hitlera, který byl také zvolen ve volbách, ale brzy poté vládl zcela nedemokraticky, vytvořil nacistické Německo a do celé historie se zapsal svými hrůznými činy.

Z předchozího nastínění průběhu Perónovy vlády je již zcela jasné, že perónismus spadá do kategorie nedemokratických režimů, nyní je však důležité vybrat správné zařazení, protože nedemokratických režimů je více typů. Mimochodem, o Juanovi Perónovi bylo veřejně známo, že byl více zaujatý diktátorstvím než demokracií, dokonce ani on sám se veřejně netajil svými sympatiemi k fašistickým vůdcům, především pak k Benitu Mussolinimu a Adolfu Hitlerovi. Proto již na začátku jeho prezidentského funkčního období by se dalo očekávat, že se tyto jeho sympatie projeví v jeho stylu vládnutí.

Cílem této práce je dojít k závěru, jestli lze perónismus charakterizovat v mezích autoritativního režimu. Charakteristické znaky autoritativního režimu byly popsány již v předchozí teoretické kapitole. Právě podle uvedených znaků autoritativního režimu bude zjištěno, zdali perónismus do této kategorie spadá.

Prvním znakem indikující to, že se jedná o autoritativní režim, je skutečnost, že Perónově vládě chyběla nějaká jasná vůdčí ideologie. Ačkoliv hovoříme o perónismu nebo i o justicialismu jako o politické ideologii, není to však ideologie v pravém slova smyslu jako například nacismus nebo fašismus. Perón doká-

zal zaujmout široké spektrum voličů, zleva doprava, i to je důvod domnívat se, že zde nebyla jasná vůdčí ideologie. Podle Juana Linze je právě pro autoritativní režimy charakteristická absence vůdčí a jasné ideologie, ale místo toho mluví o existenci jisté mentality (Linz 2000: 159). Teorii o existenci mentality v autoritativním režimu můžeme stáhnout i na případ perónismu. Jak již bylo řečeno v první části této práce, mentalita je charakterizována nějakými obecnými hodnotami, kterých můžeme v případě perónismu najít poměrně hodně. Mezi hlavní obecné hodnoty můžeme zařadit například ekonomický rozvoj, sociální spravedlnost, vlastenectví ve smyslu odstranění zahraničních vlastníků argentinských společností apod. V tomto smyslu se dá hovořit o perónismu jako o autoritativním režimu. Ještě nutno podotknout, že právě jistá mentalita je typická pro autoritativní režimy v Latinské Americe.

V režimech, kde chybí ideologie, která by zcela pohltila obyvatelstvo, dochází velmi často k ovlivňování občanského cítění. I toto lze ukázat na případu Argentiny. Jak již bylo řečeno, vůdčí ideologie režimu chyběla. Perón byl však velmi charismatická osobnost a mezi lidmi velmi populární. Dokázal zaujmout a zlákat obrovské masy lidí, především pak dělníky, kterým slíbil splnění většiny jejich požadavků, které byly zformulovány již v minulosti. V tomto případě však nešlo jen o pouhé sliby, Perón skutečně dělníkům zajistil lepší pracovní podmínky, zajištění zaměstnanosti, placenou dovolenou, bezpečnost práce a mnoho dalších pokroků, které však už byly zmíněné v předchozí kapitole.

S lidmi je spojená i objevující se manipulace. Perón se dostal k moci v době, kdy dělnická třída postupně požadovala větší moc, ať už politickou nebo ekonomickou. Právě toho Perón využil, aby si získal jejich podporu. V tomto případě můžeme vidět jistou manipulaci, dělníci dostali, co požadovali výměnou za hlas ve volbách a podporu vládě. Pravděpodobně i Argentinci sami si uvědomovali, že režim má své chyby. Avšak dokud měla vláda dostatek financí na udržování kvalitního sociálního systému, lidé upřednostňovali rovnostářství před svobodou (Chalupa 1999: 204).

Další znak autoritativního režimu a vládnutí můžeme vidět i v prezidentových činech vůči profesorům a soudcům, neboť i soud spadl do sféry vlivu Peróna. V tomto období docházelo k politickým čistkám ve školách a mezi soudci. Z důvodu této čistky přišlo o práci kolem 1500 profesorů a ze soudců zůstal pouze jeden (Chalupa 1999: 204).

Dalším znakem autoritativního režimu je omezený pluralismus. Před nástupem Peróna k moci tvořil argentinský stranický systém více politických stran. Po volbách roku 1946 se hlavní politickou stranou a nositelem ideologie perónismu stala nově založená Perónistická strana. Pro limitovaný pluralismus je typická existence jedné oficiální strany, avšak skutečným držitelem moci byla stále vláda. Přesně toto můžeme vidět i v perónovské Argentíně, existovala jedna oficiální strana – Perónistická strana, ale moc měl v rukou stále prezident Juan Perón.

Nedocházelo k zakládání nových politických stran, postavení opozice bylo poměrně špatné a postupem času se začal Perónův postoj vůči opozici ještě více vyhrcovat. Co se týče různých skupin, podle slov samotného prezidenta Peróna nebyl vznik nových organizací či různých skupin zakázán, ale pro jejich existenci bylo nezbytné, aby jednaly v rámci perónismu či justicialismu (Craig 1976). Jejich existence tudíž nebyla zcela svobodná. Vše bylo pod dohledem vlády a muselo být v souladu s režimem. I v tomto případě můžeme říci, že perónismus spadá do skupiny autoritativních režimů. Jak již tomu v autoritativních režimech bývá, vznik různých skupin nebyl zcela zakázán, pokud nešly proti samotné podstatě režimu. Avšak nejvíce se dařilo skupinám stojící mimo politickou sféru, příkladem je církev, která měla s Perónem dobré vztahy až do již zmíněného konfliktu.

Ačkoliv se režim mohl zdát demokratický, i kdyby se jednalo o nedokonalou demokracii, tak téměř po celou dobu vlády Peróna ve 40. a 50. letech 20. století můžeme vidět jednání, které jasně evokuje autoritativní režim. Zcela typickým prvkem objevující se v autoritativních režimech je cenzura. Cenzura byla v této době v Argentíně používána poměrně běžně. Vláda měla brzy pod kontro-

lou téměř veškerá média i soukromá rádia a noviny. Noviny, které psaly proti vládě, či proti prezidentovi samotnému, cenzura velmi brzy postihla. Velmi často byla cenzura zcela nenápadná, projevovala se například nedostatkem papíru či tiskařské černi právě pro noviny, které psaly proti režimu nebo i pro ty, které vydaly článek, který se prezidentovi nelíbil. Ke konci Perónovy vlády cenzura postihla i církev, konkrétně pak katolický deník El Pueblo, který vláda nechala zavřít.

Další prvky spojené s autoritativními režimy a objevující se v Argentině byly represivní metody. V souvislosti s těmito metodami stojí za zmínku hlavně rostoucí brutalita na přelomu 40. a 50. let, posílení policie či vytvoření nových policejních útvarů a spolu s nimi i zvláštních odborů (Chalupa 1999: 209). Velmi často objevujícím se jevem bylo vyhrožování a zastrahování oponentů. Hlavními Perónovými oponenty byli především konzervativci, což byli velcí vlastníci půdy spolu s jejich spojenci, kterými byli zahraniční kapitalisté. Jako konkrétní případ je možné zmínit osud politika Cypriana Reyese, který byl jako člen opozice zatčen už rok po volbách, roku 1947 (Chalupa 1999: 200). Toto je další důvod pro zařazení perónismu do autoritativního režimu.

Nutno podotknout, že zvětšující se autoritativní styl vládnutí úzce souvisel se schopností Peróna zajistit si zvětšující podporu. Perón byl opravdu velmi charismatický člověk a dokázal lidi oslnit (Little 1973).

Další hrůznou skutečností, která se podle některých autorů objevovala v Argentině v polovině 20. století a která je totožná s nacistickým Německem, je existence koncentračních táborů. Podle některých byly koncentrační tábory i v Argentině, konkrétně pak v oblasti Patagonie (Craig 1976).

Dalším znakem autoritativního režimu objevující se i v Argentině za Juana Peróna je politizace soukromého života. Politika poměrně často pronikala do života obyčejných lidí. Jako názornou ukázkou můžeme vidět na případě existence Nadace Evy Perónové a její vliv. Již v předchozí kapitole bylo řečeno, že Nadace Evy Perónové byla velmi prospěšná. Prostřednictvím této nadace Eva pomáhala

těm, kteří to potřebovali. Avšak nic není zcela zadarmo. Od lidí, kteří požádali nadaci o pomoc a lidí, kterým Eva Perónová prostřednictvím nadace pomohla, se automaticky očekávalo, že budou vládu Peróna bezmezně podporovat. Bylo naprosto nepřipustné, aby někdo, kdo byl proti podstatě režimu a proti vládě, požádal nadaci o pomoc. Již samotné založení nadace nebylo jen pouhým charitativním činem, ve skutečnosti můžeme hovořit o expanzi sociální základny a podpory Peróna. I po tomto objasnění, můžeme perónismus charakterizovat jako autoritativní režim.

Podle charakteristiky autoritativních režimů autorů Balík a Kubáta je nutné zmínit, že téměř žádný z autoritativních režimů neměl sloužit jako model pro ostatní a nesnažil se o expanzi daného režimu do okolních států (Balík – Kubát 2007: 56). I v tomto případě lze považovat Argentinu za vlády Peróna autoritativním režimem. Ačkoliv byl Perónův styl vládnutí vzorem pro mnohé země Latinské Ameriky, sám Perón netoužil přenést svůj typ vládnutí za hranice Argentiny. Neměl ambice ovládnout jiné země jako například již zmíněný Hitler.

Další důležitou věcí je zdroj legitimacy vůdce v autoritativním režimu. Vůdce bývá většinou velmi charismatický, hlavní cíl vůdce je především dobro národa, obrana politické a ekonomické suverenity země a v neposlední řadě nutnost uspokojování potřeb. Využívá nefunkčnosti minulého režimu a také nekompetentnosti předchozích politiků. Všechny tyto vyjmenované prvky můžeme najít i u Peróna. Toto je další důkaz, že vláda Peróna v Argentině může být zařazena mezi autoritativní režimy.

Jak již bylo řečeno, zařazení perónismu do typologie není zcela jednoduché. Důkazem toho může být, že perónismus vykazuje i jisté formy demokratického režimu. Příkladem toho je, že Perón svůj post prezidenta získal v zcela legitimních, svobodných a demokratických volbách. Díky své politice měl podporu obrovské skupiny lidí, kteří si ho zvolili za svého prezidenta zcela dobrovolně, bez donucovacích prostředků, přehnané předvolební propagandy apod.

Nyní si na pár příkladech ukážeme, že se v argentinském režimu objevují i jiné prvky než autoritativní. Někteří vědci zastávali názor, že perónismus se přibližuje spíše k totalitním režimům. V Argentině za vlády Peróna můžeme najít jistý znak totalitního režimu. Jak již bylo řečeno, jistou shodou se státy s centrálně plánovaným hospodářstvím, zcela typickým příkladem je poté Sovětský svaz, můžeme najít v oblasti ekonomiky, a to v případě dvou pětiletých plánů, o kterých už bylo zmíněno v předchozí kapitole. Dalším, výrazným prvkem charakterizující totalitní režim a objevující se v Argentině za vlády Peróna, je přítomnost teroru. Ačkoliv se na pohled mohlo zdát, že vláda jedná v rámci ústavy a že režim je poměrně demokratický, tak i v tomto případě byl velmi často používán teror. Teror byl používán především proti opozici a také proti těm, kdo jasně vystupovali proti Perónovi. Později se teror obrátil i na katolickou církev, se kterou měl Perón ke konci své vlády značné konflikty.

Již jsme si řekli základní důvody, proč můžeme považovat perónismus za autoritativní režim. Avšak podle typologie Juana Linze, kterou jsem zvolila pro zařazení perónismu do typologie, existuje více typů autoritativních režimů. Dle mého předchozího výzkumu považuji za pravděpodobně nejvhodnější zařazení perónismu mezi byrokraticko – vojenské autoritativní režimy. Byrokraticko – vojenský autoritativní režim většinou vzniká tam, kde liberální demokracie nebyla příliš úspěšná. Byrokraticko – vojenské režimy vznikají především tam, kde je velký nárůst dělnického obyvatelstva a z této společenské vrstvy se pak stanou největší příznivci režimu (Balík – Kubát 2004:57). Toto tvrzení lze aplikovat i na Argentinu, kde právě dělníci byli největší sympatizanti režimu. Dále tento typ režimu většinou vytváří jednu oficiální stranu podporovanou vládou, což v tom případě je právě Perónistická strana. A jelikož byl Perón plukovník, tudíž pochází z vojenských řad a k armádě měl celkově velmi blízko.

Perónismus je fenomén, který lze jen těžko přesně zařadit. Pravděpodobně každý, kdo se touto problematikou zabýval, má svůj vlastní názor, čím perónismus vůbec byl. Pro někoho bude perónismus jistý typ fašismu, pro někoho bude perónismus jasně populistický směr a jiný vědec bude vidět jistou podobu se so-

cialismem, například z důvodu státního vlastnictví. Podle některých perónismus ani nelze zařadit do existujících typů režimu. Jedním vědcem zabývajícím se perónismem je Argentinec Hugo Chabita, který roku 1989 charakterizoval perónismus jako záhadný, naprosto unikátní fenomén nesrovnatelný s ostatními (Brennan 1998). Avšak pro tuto práci je stěžejní zjištění, že perónismus lze charakterizovat v mezích autoritativního režimu z výše zmíněných důvodů.

7 ZÁVĚR

V této práci jsem se zabývala případovou studií nedemokratického režimu v Argentině, konkrétně pak otázkou typu režimu. Cílem této práce bylo dojít k závěru, zdali lze perónismus charakterizovat v mezích autoritativních režimů.

Juan Domingo Perón se stal prezidentem Argentiny vítězstvím ve volbách roku 1946. Perón byl velmi charismatickou osobností a dokázal si získat podporu velké masy lidí. Ještě před vstupem do prezidentského křesla Argentiny byl Perón jako ministr práce velmi oblíbený, především díky politice směřované na dělnickou třídu. Díky této obrovské popularitě se značnou většinou vyhrál volby a ve funkci prezidenta se udržel poměrně dlouho dobu, přestože jeho politika nebyla zcela demokratická. Brzy po získání prezidentského křesla se začaly projevovat prvky nedemokratického vládnutí. I přes jistá omezování, i v případě omezování svobody, ale výměnou za zlepšení pracovních i životních podmínek, si argentinský lid Peróna znovuzvolil ve volbách roku 1951. Ve svém druhém funkčním období v čele Argentiny Perón musel čelit řadě konfliktů, Argentina byla zasažena hospodářskou krizí, která měla velký dopad na další vývoj. Perón postupně ztrácel podporu a jakousi poslední kapkou byl jeho konflikt s církví, který nakonec přispěl i k jeho pádu. Perón byl prezidentem až do roku 1955, kdy došlo ke svržení jeho vlády, Perón musel poté odejít do exilu. V 70. letech se ještě na krátkou dobu vrátil do čela Argentiny, avšak jeho smrt přerušila jeho třetí funkční období.

Perónismus je velmi zajímavý fenomén. Zařazení perónismu do typologie režimů není zcela jednoduché. Jak již bylo řečeno, každý, kdo se touto problematikou zabýval, přiřazuje perónismus k jinému typu režimu. Jedno je však jasné, perónismus spadá do kategorie nedemokratických režimů.

Cílem této bakalářské práce bylo najít odpověď na výzkumnou otázku stanovenou již v úvodu, a to zdali lze perónismus charakterizovat v mezích autoritativního režimu. Pro tvrzení, že perónismus lze charakterizovat v mezích autoritativního režimu bylo zjištěno mnoho důkazů, rozebrané již v předchozí kapitole.

V první řadě v tomto případě chybí jasná vůdčí ideologie, ale existuje jistá mentalita. Ačkoliv o perónismu bývá hovořeno jako o ideologii, jedná se spíše o mentalitu než o ideologii v pravém slova smyslu. Dalším důvodem k tvrzení, že perónismus spadá do kategorie autoritativního režimu, je omezený pluralismus, dále pak ovlivňování občanského cítění a manipulace. V Argentině se také poměrně často objevovala cenzura, což je také důkaz toho, že perónismu lze charakterizovat jako autoritativní režim. Vláda a především samotný prezident Perón často používal represivní metody vůči opozici apod. Nemalou roli v Argentině ve 40. letech 20. století hrála manželka Peróna Eva. Se založením Nadace Evy Perónové docházelo také k politizaci soukromého života. Nedemokratických znaků v Argentině bylo mnohem víc, právě podle nich, lze říci, že perónismus lze zařadit do kategorie autoritativních režimů.

Pro zařazení perónismu do kategorie režimů byla vybrána již zmíněná typologie Juana Linze. Po důkladném zkoumání politické situace v Argentině za vlády Juana Peróna a po zkoumání samotného režimu můžeme říci, že perónismus lze zařadit do kategorie autoritativních režimů. Jak již bylo řečeno, Juan Linz dále rozděluje autoritativní režimy na více typů. Na základě charakteristických znaků perónismu byl jako nejvhodnější typ autoritativního režimu vybrán typ vojensko – byrokratický autoritativní režim.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura

- Aron, Raymond (1998). *Demokracie a totalitarismus* (Brno: Atlantis).
- Balík, Stanislav - Kubát, Michal (2004). *Teorie a praxe totalitních a autoritářských režimů* (Praha: Dokořán).
- Brennan, P., James (1998). *Peronism and Argentina* (Willmington: Scholarly Resources).
- Brown, Jonathan, C. (2011). *Brief history of Argentina* (New York: Infobase Publishing).
- Crooker, Richard, A. (2004). *Argentina* (New York: Infobase publishing).
- Dahl, Robert (2001). *O demokracii: Průvodce pro občany* (Praha: Portál s.r.o.).
- Donghi, Tulío, H. (1993). *The Contemporary History of Latin America* (Durham: Duke University Press).
- Dvořáková, Vladimíra – Kunc, Jiří (1994). *O přechodech k demokracii* (Praha: Sociologické nakladatelství).
- Hamill, Hugh, M. (1992). *Caudillos Dictators in Spanish America* (Norman: University of Oklahoma Press).
- Horowitz, Joel (2011). *Argentina's Radical Party and Popular Mobilization, 1916-1930* (Pennsylvania: Penn State Press).
- Huntington, Samuel, P. (1973). *Political order in changing society* (New York: Yale university press).
- Chalupa, Jiří (1999). *Dějiny Argentiny, Uruguay a Chile* (Praha: Nakladatelství lidové noviny).

Kubát, Michael – Cabada, Ladislav (2007). *Úvod do studia politické vědy* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Lawrence, Clayton, A. – Conniff, Michael, L. (2005). *A history of Modern Latin America* (Belmont: Thomson Learning).

Lewis, Paul, H. (2006). *Authoritarian Regimes in Latin America: Dictators, Despots, and Tyrant* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers).

Linz, Juan, J. (2000). *Totalitarian and Authoritarian regimes* (London: Lynne Rienner Publishers).

Lynch, John (2001). *Argentine Caudillo: Juan Manuel de Rosas* (Lanham: Oxford University Press).

McGuire, James, W. (1997). *Peronism without Perón: Unions, Parties, and Democracy in Argentina* (Stanford: Stanford University Press).

Novák, Miroslav (2007). *Mezi demokracií a totalitarismem. Aronova politická sociologie industriálních společností 20. Století* (Brno: Mezinárodní politologický ústav).

Potash, Robert, A. (1980). *The Army and Politics in Argentina 1945 – 1962: Peron to Frondizi* (Stanford: Stanford University Press).

Rein, Monica (1998). *Politics and education 1946- 1962* (Stanford: Stanford University Press).

Svensson, Pale (1995). *Teorie demokracie* (Brno: Vzdělávací nadace Jana Husa).

Turner, Frederick, C. - Miguens, José, E. (1983). *Juan Perón and Reshaping Argentina* (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press).

Odborné články

Cavendish, Richard (2005). Juan Perón Overthrown. *History Today* 55(9)

Ciria, Alberto (1974). Peronism Yesterday and Today. *Latin American Perspectives* 1 (3).

Corradi, Juan, E. (1974). Argentina and Peronism: Fragments of the puzzle. *Latin American Perspectives* 1 (3).

Craig, Alexander (1976). Perón and Peronism: Personalism Personified. *International journal* 31 (4).

Haigh, M., Roger (1964). The Creation and Control of Caudillo. *The Hispanic American Historical Review* 44 (4), s. 481-490.

Little, Walter (1973). Electoral Aspect of Peronism 1946 – 1954. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 15 (3), s. 267-284.

Pahowka, Gareth (2005). A Railroad Debacle and Failed Economic Policies: Perón's Argentina. *The Gettysburg Historical Journal* 4.

Tannenbaum, Frank (1960). The Political Dilemma in Latin America. *The Foreign Affairs* 38 (3).

Internetové zdroje

Andreassi, Celina (2011). The History of Peronism. *The Argentina Independent*. 11. 11. 2011 (<http://www.argentinaindependent.com/currentaffairs/analysis/the-history-of-peronism-part-i/>, 19. 2. 2015).

Dussenberry, William (1961). Juan Manuel de Rosas as Viewed by Contemporary American diplomats. *Latin American Studies* (<http://www.latinamericanstudies.org/argentina/rosas.pdf>, 19. 2. 2015).

Minster, Christopher (2006). Biography of María Eva „Evita“ Perón. *About education* (http://latinamericanhistory.about.com/od/historyofsouthamerica/a/evita_3.htm, 10. 3. 2015).

9 RESUMÉ

In the twentieth century Argentina was one state in Latin America where we can find undemocratic regime. The representative of undemocratic regime in Argentina was Juan Domingo Perón. Colonel Juan Domingo Perón won a presidential election in 1946 and then he became a head of Argentina. He was a president from 1946 to 1955. He was favorite among the middle and working class. He promised that he improved their life and working conditions. People trusted him and voted him in presidential election. Peron really improved their working and life condition, but early he started rule undemocratic ways. His rule is known like a peronism which is very specific phenomenon. Peronism has a lot of elements from the different type of regimes so it's difficult to classify it. But based on this research peronism is classifying as authoritative regime. Peronism has a lot of undemocratic and authoritative elements, for example censorship, violence against opponents of the regime. Peron influenced also private lives of Argentine people. At the start people accepted Perón's undemocratic rule because their life and working conditions were improved and social system was on high level. But later people started to be more and more dissatisfied. Dissatisfaction of people led to overthrow Perón's regime in 1955. In 1955 Perón was overthrown and he had to escape to exile. In seventies he returned to Argentina and in 1973 he again won a presidential election and he became president. Perón died one year later, in 1974. Juan Domingo Peron became one of the most known authoritative ruler in the world and peronism became phenomenon which is studied by many scientists in the whole world.